

საქართველო სტუდენტური

#1 (14) 2013

მოგესალმებით ძვირფასო მკითხველო!

ჩემთვის, როგორც რიგითი ქართველისათვის, ამ ფურცლებიდან მისაღება ყოველთვის ამაღლებულია.

ყოველი ახალი ჟურნალი, მაცნეა ახალი ამბებისა, ანგარიში იმ კულტურულ თუ საგანმანათლებლო ღონისძიებათა შესახებ, რომელთა განხორციელებაც მოვახერხეთ, გაზიარება იმ ოცნებებისა თუ გეგმებისა რაც ჩავგიფიქრებია.

ძნელია სამშობლოდან გადახვეწილი აკეთებდე საჭირობოროტო საქმეს, მაგრამ ძალას გმატებს იმის შეგრძნება, თუ რაოდენ აქტუალურია იგი აქ მცხოვრებ, განსაკუთრებით პატარა, მშობლიურ გარემოს მოშორებულ, ქართველთათვის, იმდენად, რამდენადაც დარჩებიან თუ არა ქართველებად ისინი პირდაპირ კავშირშია იმასთან, თუ როგორ ვართმევთ თავს ჩვენ ამ სამამულიშვილო საქმეთ.

წელი კარგად დაგვეწყო, მოხერხდა დიდი ხნის ჩანაფიქრის განხორციელება — კიევის ქართულ კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრ „იბერიელის“ ბაზაზე საქართველოს ეროვნული საპარლამენტო ბიბლიოთეკის ძალისხმევით, აწ 18 მაისს გაიხსნება უკრაინაში პირველი ქართული საჯარო ბიბლიოთეკა. უაღრესად მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ უკრაინის სხვადასხვა რეგიონში იხსნება ჩვენი წარმომადგენლობები, საკვირაო სკოლები, შეძლებისდაგვარად კოორდინაციას ვუწევთ მათ საქმიანობას. უახლოეს ხანში ვაპირებთ უფრო მასშტაბური გავხადოთ ჩვენი საქმიანობა.

სათვისტომო აქტიურ მოღვაწეობას ეწევა როგორც საზოგადოებრივ, ისე პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სფეროებში და ამით ხელს უწყობს ქართულ—უკრაინულ ურთიერთობათა შინაარსობრივ გაღრმავებას.

იმედია მომავალში საქართველოს სახელმწიფოებრივი სტრუქტურები მეტ ყურადღებას გამოიჩენენ სათვისტომოებისადმი. გასაკეთებელი ჯერ კიდევ ნამდვილად გვაქვს.

პატივისცემით,

ბესიკ შამუგია

Вітаю вас, дорогі читачі!

Для мене, як для звичайного грузина, привітання з цього журналу завжди є хвилюючим.

Кожен новий журнал – вісник новин, звіт культурних і освітніх заходів, яких вдалось реалізувати, поділитись із задуманими мріями й планами.

Важко будучи не на батьківщині робити «погану» справу, але силу прибавляє відчуття того, на скільки що це актуально, насамперед задля маленьких грузинів, позбавлених рідного середовища й вони залишаться грузинами на стільки, на скільки ми гідно робитимемо свою справу.

Рік почався добре, вдалось втілити у життя все задумане – на базі київського грузинського культурно-освітнього центру «Іберієлі» за допомогою Національної парламентської бібліотеки Грузії 18 травня буде відкрита перша в Україні громадська грузинська бібліотека. Дуже важливим є той факт, що в різних регіонах України відриваються наші представництва, недільні школи, за можливістю ми координуємо їхню діяльність. У найближчий час ми збираємось збільшити масштаби нашого діяння.

Асоціація активно діє в економічній та політичній сферах, і це запорука поглибленню грузинсько-українських відносин.

Сподіваємось, що у майбутньому державні структури Грузії більше будуть виявляти увагу в бік громад. Адже є що робити в цьому напрямку.

З повагою,

Бесік Шамугія

საქართველო საქართველო

სარჩევი

ქართული დამწერლობა

ლუსია უკრაინის ხსოვნის
100 წლისთავი

ივან დრაცი: ქართველად დავრჩი,
სულითა და გულით ქართველად...

სტუმარი ღვთისაა – თამაღობის
ინსტიტუტი ქართულ
ეთნოკულტურულ ჭრილში

ისტორია, როგორც ხიდი

დიარა, ანუ მეგრული ძორნოლი

ქართველი მომღერალი ოთო ნემსაძე –
«გოლოს კრაინის» ფავორიტი!!!

დონეცკში ქართველი მხატვრის ავთანდილ
გურგენიძის ნამუშევრების
გამოფენა გაიმართა

დონეცკის კულტურულ-საგანმანათლებლო
ცენტრი «მზიური»

საგაზაფხულო ჩანახატი:
ფიქრები ფრენის დროს...

ЗМІСТ

4 ГРУЗИНСЬКА ПИСЕМНІСТЬ

8 РІК 100-Х РОКОВИН ПАМ'ЯТІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ

12 ІВАН ДРАЧ: Я ГРУЗИНОМ
ЛИШИВСЯ У ДУШІ...

18 ГІСТЬ ВІД БОГА - ІНСТИТУТ
ТАМАДУВАННЯ В ГРУЗИНСЬКОМУ
ЕТНОКУЛЬТУРНОМУ РОЗРІЗІ

23 ІСТОРІЯ ЯК МІСТОК

26 ДІАРА, АБО МЕГРЕЛЬСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ

30 ГРУЗИНСЬКИЙ СПІВАК ОТО НЕМСАДЗЕ -
ФАВОРИТ «ГОЛОСУ КРАЇНИ»!!!

32 У ДОНЕЦЬКУ ПРОЙШЛА ВИСТАВКА РОБІТ
ГРУЗИНСЬКОГО ХУДОЖНИКА
АВТАНДІЛА ГУРГЕНІДЗЕ

36 ДОНЕЦЬКИЙ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ
ЦЕНТР «МЗІУРІ»

38 ВЕСІННІЙ НАРИС:
РОЗМІРКОВУВАННЯ В ПОЛЬОТІ...

ქართული დამწერლობა გვრჯინსკა უსმნისთ

ქართული დამწერლობა დღეს მსოფლიოში გავრცელებულ ორიგინალურ დამწერლობებს შორის ერთ–ერთი გამორჩეულია. ქართულიანბანისაინტერესოათავისისიძველით,მრავალფეროვნებით, მდიდარი ტრადიციით, ორიგინალური გრაფიკით. თუმცა ასეთ მდიდარ დამწერლობას ყოველთვის გამოყენების საკმაოდ ვიწრო არეალი ჰქონდა _ მას საქართველოში თუ მის ფარგლებს გარეთ, მხოლოდ ქართველები და ქართული კულტურისა თუ ეკლესიის არეალში მოქცეული პირები ხმარობდნენ.

ქართულმა დამწერლობამ განვითარების სამი საფეხური გაიარა. ერთი შეხედვით ეს სახეობები იმდენად განსხვავდება ერთმანეთისგან, ადამიანს დარჩება შთაბეჭდილება, რომ სამი სხვადასხვა დამწერლობაა. სინამდვილეში კი, პირველი სახეობიდან მეორე წარმოიქმნა, მეორემ კი მესამეს და თანამედროვეს დაუდო სათავე. საერთო წარმომავლობის მოუხედავად, მათ შორის განსხვავება იმდენად დიდია, რომ თანამედროვე ქართული წერა–კითხვის მცოდნე ავტომატურად ვერ კითხულობს წინა ორი სახეობით დაწერილ ტექსტებს.

ქართული დამწერლობის სახეობების ზოგადი პერიოდიზაცია ასეთია: ასომთავრული (V _ IX/X სს.), ნუსხური (VIII _ XVII სს.), მხედრული (IX/XI _ XXI სს.), თუმცა დამწერლობის წარმოქმნისა და მისი განვითარების ეტაპების ქრონოლოგიის თაობაზე მეცნიერთა შორის დღემდე აზრთა სხვადასხვაობაა.

ასომთავრული (ႠႱႭႫႧႠႥႰႳႪႨ)

ეს სახეობა ქართული დამწერლობის განვითარების პირველი ეტაპია. მყარად დათარიღებული უძველესი ნიმუშები ცოტა გვაქვს, შესაბამისად, მისი ადრეული ეტაპისა და საერთოდ, ქართული დამწერლობის წარმოქმნის შესახებ დღემდე ბევრი რამ არის სადავო. ბოლო პერიოდამდე უძველეს ნიმუშებად პალესტინაში, ქართული

Грузинське письмо вирізняється серед поширених у світі оригінальних писемностей. Абетка грузинів є цікава своєю древністю, різноманіттям та багатими традиціями, оригінальною графікою. Хоча використання такої багатії писемності мало вузький ареал у Грузії чи за її межами. Її використовували лише грузини та церковні діячі.

Грузинська писемність пройшла три етапи розвитку. На перший погляд її форми настільки відрізняються одна від одної, що складається враження, ніби вони абсолютно різні. Насправді від першої виникла друга, а та своєю чергою заклала основи третьому, сучасному алфавіту. Попри спільне походження, різниця між ними настільки велика, що людина, яка використовує сучасну писемність, не може прочитати тексти, що їх написали її давні попередники.

Періодизація грузинської писемності є такою: Асомтаврулі (заголовне), V-IX/X ст.; Нусхური (для списків), VIII-XVII ст.; Мхедрулі (лицарське) IX/XI - XXI ст. Хоча щодо хронології виникнення та розвитку цих етапів поміж вченими немає єдиної думки.

Асомтаврулі (заголовне)

Цей різновид писемності Грузії є першим етапом її розвитку. Давніх зразків з чітко визначеною датою є дуже мало, відповідно про період його виникнення є багато суперечок.

До останнього часу найстарішими зразками вважали знайдені у Палестині під час розкопок мозаїчні надписи (430-ті рр.). Серед чітко хронізованих грузинських написів,

ႠႱႭႫႧႠႥႰႳႪႨ, ႠႰႨႪႧႱႥႰႳႪႨ, ႠႰႨႪႧႱႥႰႳႪႨ

მონასტრის გათხრისას აღმოჩენილი მოზაიკური წარწერები (430–იანი წწ.). ჩვენამდე მოღწეულ და კარგად დათარიღებულ პირველ ქართულ წარწერათა რიგში არის ბოლნისის სიონისა (493 ან 503 წწ.) და მცხეთის ვერის (595–605 წწ.) წარწერებიც.

XX საუკუნის ბოლოს ნეკრესის ნაქალაქარზე წარმოებული გათხრებისას აღმოჩნდა კედლეებში მეორადი გამოყენებით ჩატანებული ქვის ფილები მასზე არსებული ასომთავრული წარწერებით. წარწერებს არქეოლოგიური ფენების მიხედვით მეცნიერთა ნაწილი ქრისტიანობამდელი პერიოდით _ I–III საუკუნეებით ათარიღებს. ამ აღმოჩენამ გააძლიერა ზოგიერთი მკვლევარის ეჭვი, რომ შესაძლოა ქართული დამწერლობა ქრისტიანობამდელ პერიოდში

ყო збереглися до нашого часу, є Болнісі-Сіонські (493 - 503 рр.), Мцхета-Джварські (595 - 605 рр.).

У кінці ХХ ст. під час проведених розкопок на руїнах Некресі були знайдені каміння, на яких були ще збережені грузинські написи, створені писемністю асомтаврулі. Їх за археологічними шарами частина вчених датує I - III ст. до н.е. Ця знахідка зміцнила підґрунтя твердженням багатьох вчених про існування грузинської писемності у дохристиянські часи. Найстаріші зразки рукописів на Асомтаврулі збереглися у палімпсестах V - VI ст., оскільки писемне полотно, виготовлене зі шкіри, - етрат - було

წარმოქმნილიყო.

ხელნაწერებში ასომთავრულის უძველესი ნიმუშები შემოგვინახა V—VI საუკუნეების პალიმფესტებმა. ვინაიდან ტყავისაგან დამზადებული საწერი მასალა, ეტრატი, ძალზე ძვირად ფასობდა, ამიტომ უკვე გამოუსადეგარ ტექსტს რეცხავდნენ და მასზე ახალ ტექსტს წერდნენ. თუმცა მელანი ისე მკვიდრად იყო ტყავში გამჭდარი, რომ ძველი ტექსტის კვალი მაინც არ ქრებოდა. დროთა განმავლობაში ასეთი ტექსტი კიდევ უფრო უკეთ ჩნდებოდა. ასე, ფურცლების გადარეცხვის შემდეგ ხელახლა გამოყენებული ათასობით პალიმფესტური ფურცლით, დამწერლობის უძველესი სახეობით შესრულებულმა უძველესმა ტექსტებმა მოაღწია ჩვენამდე.

ასომთავრულისთვის დამახასიათებელი იყო ასოების თანაბარი სიმაღლე. იწერებოდა ორ ჰორიზონტალურ ხაზს შორის. ასოები ვერტიკალურად გამართულად იდგა, ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად, ყოველგვარი გადაბმის გარეშე. გრაფიკული სისტემა ძირითადად მარტივი გეომეტრიული ელემენტებისგან იყო ნაწარმოები: წრე, ნახევარწრე, სწორი ხაზი.

IX საუკუნეში ასომთავრულისგან ნუსხური წარმოიქმნა, თუმცა კარგა ხნის მანძილზე ასომთავრული და ნუსხური თითქმის თანაბრად თანაარსებობდა. XI საუკუნიდან ხელნაწერებში ასომთავრული უკვე ნელ–ნელა უთმობს ასპარეზს ნუსხურს. ამის შემდეგ ასომთავრულს ძირითადად დეკორატიული ფუნქცია დაეკისრა. ეს სახეობა საშეღო, მთავრულ ასოებად გამოიყენებოდა. აქედან მოდის მისი სახელწოდებაც _`ასომთავრული`-.

ნუსხური (ნუსხური)

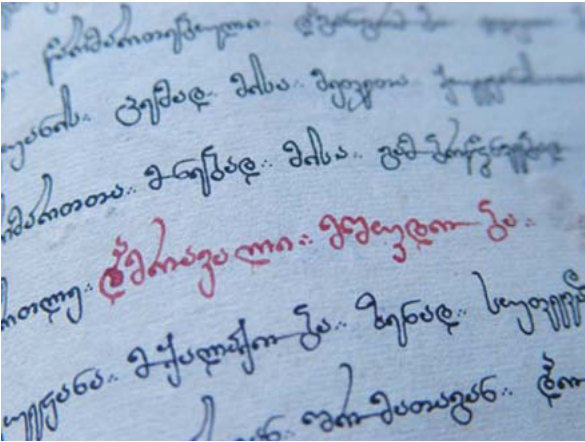
საქართველოს სახელმწიფოებრიობის, ქართული კულტურისა და მწიგნობრობის განვითარების, ქართული ეკლესიის გაძლიერების კვალდაკვალ სულ უფრო და უფრო იზრდებოდა მოთხოვნილება წიგნზე. ითარგმნებოდა სხვადასხვაენოვანი ლიტერატურა, იქმნებოდა ორიგინალური თხზულებები, ვითარდებოდა ხელნაწერი წიგნის შექმნის კულტურა, არსდებოდა სკრიპტორიუმები, იქმნებოდა წიგნთსაცავები, ყალიბდებოდა კალიგრაფიული სკოლები... ახალი რეალობა სწრაფად, მარტივად და ეკონომიურად წერას მოითხოვდა. შესაბამისად, ხელით წერა ნელ–ნელა აჩქარდა, დამწერლობამ სახე

იხი, მდშაოი, სდჰოძაჩიაიყც

ივალა და ასომთავრულის ბაზაზე ნუსხური ჩამოყალიბდა.

ნუსხურის უძველესი დათარიღებული ნიმუშია ატენის სიონის პილიგრიმული წარწერა (850 წ.), ხელნაწერებში კი _ სინას მთის წმ. ეკატერინეს მონასტერში დაცული მრავალთავის ანდერძი (864 წ.). მართალია, უფრო ადრეული ხანის ძეგლები ჯერ არ გვაქვს, მაგრამ ვინაიდან ასომთავრულის მოხაზულობას ღრმა ცვლილებები განუცდია და ვინაიდან IX საუკუნეში ნუსხური უკვე სრულიად ჩამოყალიბებული დამოუკიდებელი სახეობაა, უნდა ვიფიქროთ, რომ მისი წარმოქმნის პროცესი გაცილებით ადრე დაიწყო.

ნუსხურში ასოთა დაგბრელების შედეგად ორხაზოვანის ნაცვლად ოთხხაზოვან ჰორიზონტალურ ბადეში განაწილებული გრაფემები მივიღეთ. ასომთავრულისგან განსხვავებით, ნუსხური გადახრილია მარცხნიდან მარჯვნივ. თუკი ასომთავრული გრაფემების გამოყვანას ხელის რამდენიმე მოძრაობა სჭირდებოდა, ნუსხური ერთმანეთზე

დოსიშ დოროგიმ, ჟოგო ვიკორისოვუვალჲ პოვტორონ, ი პოვერხ სტოროგო ტექსტუ ჩოტო სტოროვალჲ ნოვოი. ალე ჩორნილო ნასტჲლკი პროსოჩუვალოსო უ სჰჲრუ, ჟო სლჲდ სტოროგო ნე ზნიკავ, ა ჰ ჩოსომ პერვინნიი ტექსტ ვსე ოდნო პროვოლვოჲსო. ტოკიხ ვდრუგე ვიკორისთიხ სუოივ ზბერეგლოსო ტოჲსოჲ. ვიკონანი ციმ პრადოვნიმ სპოსობომ ნოპისი ზბერეგლჲსო დო ნოშიხ ჩოსივ.

Для Асомтаврулі була притаманна однакова висота літер, і вони були написані між двома горизонтальними лініями. Літери стояли вертикально рівні, відокремлено одна від одної, без усяких з’єднань. Графічна система в основному складалася з простих геометричних елементів - кола, півкола, прямої лінії.

У IX столітті з абетки Асомтаврулі з’явилася Нусхурі. Хоча досить довгий час вони рівнозначно співіснували. З XI століття у рукописах асомтаврулі поволі поступається Нусхурі, відтак тепер в основному займає декоративну функцію. Він використовувався для напису заголовних літер, звідки і походить його назва.

Нусхурі (для списків)

ႠႱႭႫႧႠႥႰႳႪႨ, ႠႰႨႪႧႱႥႰႳႪႨ, ႠႰႨႪႧႱႥႰႳႪႨ

З розвитком грузинської культури та книгописання, зміцненням церкви, дедалі більше зростала потреба у книгах. Перекладали іншомовну літературу, створювали оригінальні оповідання, розвивалась культура створення рукописних книг. Виникали скрипторіуми, створювали книгосховища, формувались каліграфічні школи... Нова реальність вимагала легкого, швидкого та економічного способу письма. Відповідно ускорився процес рукаписання, і самі рукописи змінили свою форму. На базі Асомтаврулі сформувався нусхурі.

Найстарішим датованим зразком нусхурі є полігрімічний напис Аттенського Сіону (850 р.), а рукописний зразок - заповіт з монастиря Святої Катерини на Сінаській горі (864 р.). Не маємо аналогів більш давніх, але судячи з видозмін,

გადაბმით, უინტერვალოდ, თითქმის ხელის აუღებლად იწერებოდა.

მხედრული
ქართული დამწერლობის განვითარების მესამე და ბოლო, თანამედროვე სახეობა _ მხედრული ('საერო-, 'სამოქალაქო-) ნუსხურის ბაზაზე წარმოიქმნა და საერო დანიშნულებით გამოიყენებოდა. კარგა ხნის მანძილზე მიღებული იყო, რომ მხედრული XI საუკუნიდან ყალიბდება, თუმცა ატენის სიონის პილიგრიმული წარწერების გამოვლენამ და შესწავლამ აჩვენა, რომ ამ სახეობის ნიმუშები VIII_X საუკუნეებშიც დასტურდება.

როგორც ჩანს, მხედრული დამწერლობა საერო ხელისუფლების წიაღში, მდივან-მწიგნობართა საქმიანობის გააქტიურებისა და ხელის კიდევ უფრო აჩქარების შედეგად ჩამოყალიბდა.

პირველ ხანებში მხედრულის ასოები ჯერ კიდევ ჰგავს ნუსხურისას. ამ პერიოდის დამწერლობას, რომელიც თანამედროვე ანბანის მცოდნე პირთათვის რთული წასაკითხია, სამეცნიერო ლიტერატურაში 'გარდამავალ მხედრულს' უწოდებენ. XIII საუკუნიდან მხედრული საბოლოოდ სცილდება ნუსხურს და ნელ-ნელა იღებს დღევანდელ სახეს. XVI-XVII საუკუნეების მხედრული უკვე პრინციპულად აღარ განსხვავდება შემდგომი პერიოდების მოხაზულობისგან, შესაბამისად, თანამედროვეთათვის ადვილი ამოსაკითხია.

მხედრულს ნუსხურისაგან გამოყვა 4–ხაზოვანი ბადე და ასოთა 4 ჯგუფად დაყოფის საფუძველი. მარჯვნისაკენ გადახრილი ასოები ისევ გასწორდა ვერტიკალურად და სიგრძეში დაგრძელდა (თუმცა ხანდახან ისევ გვხვდება მარჯვნივ გადახრილი მხედრულის ნიმუშები). მთლიანობაში მხედრულმა განვითარების რთული გზა გაიარა, გრაფემათა უმეტესობამ თითქმის მთლიანად იცვალა სახე, ზოგიერთი ასო 90 გრადუსითაც კი შემობრუნდა.

მხედრულიც, მისი წინამორბედი სახეობის ანალოგიურად, ხელის აუღებლად იწერება (გამონაკლისია რამდენიმე ასო). ნუსხურის მსგავსად, მხედრულსაც ახასიათებს ასოთა გადაბმა. გარდამავალ მხედრულში გადაბმის სისტემა უფრო გართულებულია, იმდენად, რომ ხშირად, განსაკუთრებით გაკრული ხელით ნაწერში (ხელმოწერა, რეზოლუცია, მინაწერი...), რთულია ასოების ცალკე აღქმა. გადაბმა, შედარებით გამარტივებული და უფრო ჩამოყალიბებული კანონზომიერებებით, შემორჩა თანამედროვე მხედრულსაც.

ასომთავრული დამწერლობის განვითარების შედეგად ჯერ ნუსხურისა და შემდეგ მხედრულის წარმოქმნა ავტომატურად არ იწვევდა წინამორბედის გაქრობასა და დავიწყებას. დროაღდრო თითოეული სახეობა გამოყენების საკუთარ არეალს საზღვრავდა და შედეგად დამწერლობის სამივე სახეობა თანაარსებობდა. ასომთავრული, ნუსხური და მხედრული პარალელურად იხმარებოდა XIX საუკუნის დასასრულამდე, საქართველოში წერა-კითხვის მასობრივ გავრცელებამდე (მანამდე წერა-კითხვა ძირითადად მხოლოდ სასულიერო დასმა და არისტოკრატიაში იყოფა). ამ პერიოდიდან კი მხედრული 'ოფიციალურ' დამწერლობად იქცა.

დღეისათვის განათლებას საქართველოში მხედრული დამწერლობის ბაზაზე იღებენ, ასომთავრულისა და ნუსხურის პრაქტიკული გამოყენება კი მხოლოდ ეკლესიაში შემორჩა. თანამედროვე ქართველების უმრავლესობა, სასულიერო პირების, სპეციალისტებისა და საგანგებოდ განსწავლული მოყვარულების გარდა, სამწუხაროდ, ვერ ახერხებს ასომთავრულითა და ნუსხურით წერა-კითხვას.

ბუბა კუდავა
ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის დირექტორი

які відбулися у наступному способі писемності, порівняно з попереднім, можна вважати, що процес формування почався ще раніше. В Нусхурі літери видовжились, відповідно їх вписували у чотири паралельні лінії, і вони, на відміну від Асомтаврулі, були нахилені зліва направо. Якщо Асомтаврулі потребував кількох рухів рукою, то Нусхурі можна було писати, майже не відриваючи руки і не розділяючи літер.

Мхедрулі (лицарський)
Сучасний різновид третього та останнього періоду розвитку грузинської писемності виник на базі Нусхурі, і його використовували вже у суспільному житті. Тривалий час вважали, що Мхедрулі формувався з XI століття, хоча вивчення аттенських сіонських полігрімічних написів показало, що існування таких зразків підтверджується VIII - X ст.

Ймовірно, писемність Мхедрулі сформувалася завдяки тому, що придворні писарі та книгописці виводили літери швидше.

Спершу літери Мхедрулі були подібними до літер Нусхурі. Цей період писемності, який для знавця сучасної абетки є складним для читання, у науковій літературі називають перехідним до Мхедрулі. З XIII ст. Мхедрулі остаточно відділяється від Нусхурі і поступово набуває сучасного вигляду. З XVI - XVII ст. писемність Мхедрулі загалом не відрізняється від наступних періодів сучасної писемності.

Мхедрулі перейняв від Нусхурі спосіб написання у чотири лінії та поділ на чотири групи літер. Косі літери знову випрямилися, знову стали вертикальними. Загалом Мхедрулі пройшов складний шлях розвитку, багато літер взагалі видозмінилися, деякі навіть розвернулись на дев'яносто градусів.

Аналогічно до попередниці, у Мхедрулі літери пишуть не відводячи руки (винятком є кілька букв). Система з'єднання літер тут значно складніша, настільки, що подеколи важко виокремити якусь із них.

З розвитком асомтаврулі та появою спочатку Нусхурі, а потім Мхедрулі ці способи не зникали повністю, кожен наступний виникав поступово та знаходив свою нішу, відтак певний час всі три різновиди співіснували одночасно. Асомтаврулі, Нусхурі та Мхедрулі паралельно використовували до кінця XIV століття, до масового освічення населення (до цього часу писати й читати уміли лише церковні особи і аристократія). Відтак Мхедрулі стає офіційною писемністю.

На сьогодні освіту здобувають на базі форми мхедрулі, а практичне використання Асомтаврулі та Нусхурі залишається лише для потреб духовництва. Більшість сучасних грузинів, окрім священнослужителів, спеціалістів та любителів, не вміє писати та читати на Асомтаврулі та Нусхурі.

Буба Кудавა
Директор Національного центру рукописів

ასომთავრული Asomt'avruli	ნუსხური Nuskhuri	მხედრული Mkhedruli
Ⴀ	Ⴁ	ა
Ⴂ	Ⴃ	ბ
Ⴄ	Ⴅ	გ
Ⴆ	Ⴇ	დ
Ⴈ	Ⴉ	ე
Ⴊ	Ⴋ	ვ
Ⴌ	Ⴍ	ზ
Ⴎ	Ⴏ	თ
Ⴑ	Ⴒ	ი
Ⴔ	Ⴕ	კ
Ⴗ	Ⴘ	ლ
Ⴚ	Ⴛ	მ
Ⴝ	Ⴞ	ნ
Ⴟ	Ⴐ	ო
Ⴒ	Ⴓ	პ
Ⴖ	Ⴗ	ჟ
Ⴚ	Ⴛ	რ

ლესია უკრაინკის ხსოვნის ასი წლისთავი

РІК 100-Х РОКОВИН ПАМ'ЯТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

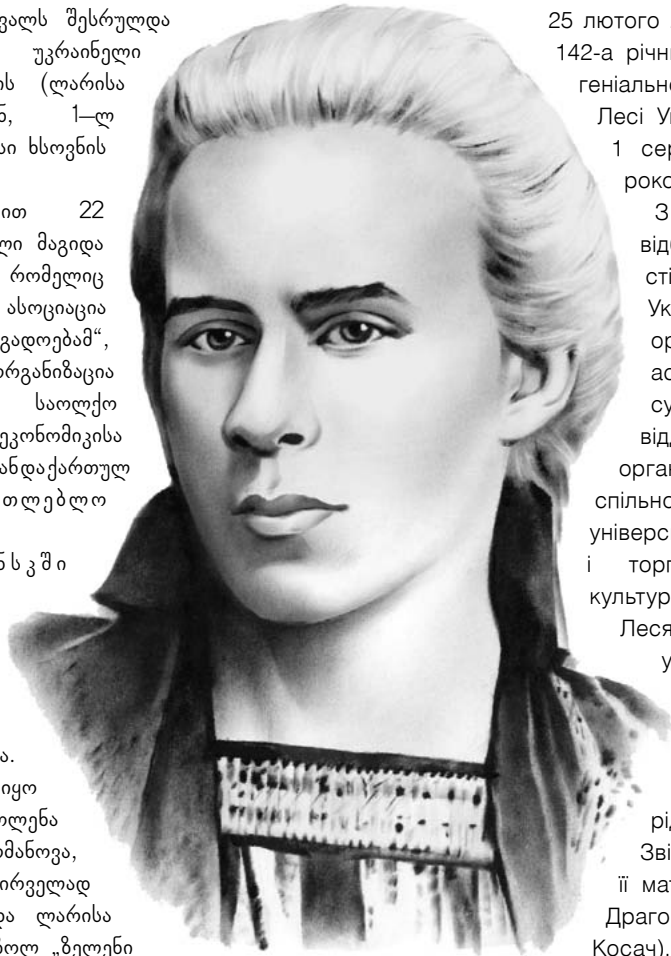
2013 წლის 25 თებერვალს შესრულდა 142 წელი გენიალური უკრაინელი პოეტის ლესია უკრაინკის (ლარისა კოსაჩის) დაბადებიდან, 1-ლ აგვისტოს შესრულდება მისი ხსოვნის ასიწლისთავი.

ამასთან დაკავშირებით 22 თებერვალს შედგა მრგვალი მაგიდა „ლესია უკრაინკის გზით“, რომელიც მოაწყო საოლქო ასოციაცია „სამოქალაქო საზოგადოებამ“, საერთაშორისო ორგანიზაცია „ქალთა საზოგადოების“ საოლქო განყოფილებამ, პოლტავის ეკონომიკისა და ვაჭრობის უნივერსიტეტთან დაქართულ კულტურულ—საგანმანათლებლო ცენტრთან ერთად.

ნოვოგრა—ვოლინსკში დაბადებული ლესია უკრაინკა მთელი სულითა და გულით ეკუთვნოდა ასევე პოლტავშინას. პოლტავის მიწა — ეს ხომ პოეტის მშობლიური მხარეა. აქედან, გადიაჩიდან, იყო წარმოშობით დედამისი ოლენა პჩილკა (ოლლა დრაგომანოვა, ქორწინებაში — კოსაჩი). პირველად 3 წლის ასაკში ჩამოვიდა ლარისა მშობლებითურთ აქ ტყის ზოლ „ზელენი ჰაიში“ გადიაჩთან ახლოს, სადაც ოლენა პჩილკამ აავო თავისი ქალიშვილისთვის სახლი.

მდინარე პსელას პირას დასვენებისა და მკურნალობის დროს, 1883, 1887, 1893, 1898—1906 წწ. დაწერა ლესია უკრაინკამ თავისი ნაწარმოებები: „შეწყდა დაუმთავრებელი ბაასი“, „შემოდგომის საგალობლები“, „მინაწერი ნანგრევებზე“, „წინასწარმეტყველი“ და სხვ. ასევე შეასრულა თარგმანები. ლესია უკრაინკის შემოქმედების თაყვანისმცემლები მაღლიერებით ეწვევიან ხოლმე დრაგომანოვების ოჯახის ლიტერატურულ—მემორიალურ მუზეუმს გადიაჩში და „ზელენი ჰაის“ გადიაჩურ მიჯნას, სადაც ყოველწლიურად ტარდება საქალაქო—ლიტერატურული დღესასწაული „ლესიას ტყის ზღაპრული სამყარო“.

მრგვალი მაგიდის სხდომაზე განსაკუთრებული გულჩუყებით წაიკითხა თავისი ლექსი „ლესია უკრაინკას“ პოლტაველმა პოეტმა და მხატვარმა, დრაგომანოვთა გვარის

25 лютого 2013 року виповнюється 142-а річниця від дня народження геніальної української поетеси Лесі Українки (Лариси Косач), 1 серпня — минають 100-і роковини її пам'яті.

З цієї нагоди 22 лютого відбувся Круглий стіл «Шляхами Лесі Українки», котрий організували обласна асоціація «Громадянське суспільство», обласне відділення Міжнародної організації «Жіноча громада» спільно з Полтавським університетом економіки і торгівлі та Гruzинським культурно-освітнім центром.

Лєся Українка, народившись у місті Новоград-Волинському, всією душею належала й Полтавщині. Адже полтавська земля — це рідний край для поетеси. Звідси, з Гадяча, походила її мати Олена Пчілка (Ольга Драгоманова, у заміжжі Косач). У віці трьох років Лариса приїхала разом із батьками

вперше сюди, в урочище Зелений Гай біля Гадяча, де Олена Пчілка звела для своєї доньки будинок. Відпочиваючи й лікуючись на березі Псла 1883, 1887, 1893, 1898 — 1906 років, Лєся Українка написала твори «Порвалася нескінчена розмова...», «Осінні співи», «Напис в руїні», «Пророк» та інші, а також зробила переклади. Шанувальники творчості Лесі Українки з вдячністю відвідують літературно-меморіальний музей родини Драгоманових у Гадячі й гадяцьку околицю Зелений Гай, де щорічно відбувається обласне літературно-мистецьке свято «Дивосвіт Лєсиного гаю».

На засіданні Круглого столу особливо зворушливо власний вірш «Лєсі Українці» читала полтавська поетеса й художниця, нащадок роду Драгоманових

შთამომავალმა, ნადია კორკიშკო—ვორონცოვმა.

1903 წლის აგვისტოს ბოლო დღეებში ლესია დედიტურთ ჩამოვიდა პოლტავაში ახალი უკრაინული პოეზიის პირველი წარმომადგენლის ივანე კოტლიარევსკის ძეგლის გახსნაზე.

შეხვედნენ სამართალმცოდნე მიკოლა დმიტრიევს და მწერალ პანას მირნის (პანას რუდჩენკოს). 1905 წელს მიკოლა დმიტრიევმა, გრიგორი კოვალენკომ, პანას მირნიმ და გრიგორი მარკევიჩმა დააფუძნეს პირველი უკრაინული მათიანე პოლტავაში და ერთ—ერთი პირველთაგანი დნეპრის ზედა წელის უკრაინაში „რიდნი კრაი“ (მშობლიური მხარე), სადაც იბეჭდებოდა ლესია უკრაინკის თხზულებები. 1908 წელს პოეტი ფოლკლორულ—ეთნოგრაფიული ექსპედიციის ჩატარების ინიაციით გამოვიდა, რაც ისახავდა მიზნად პოლტავშინაში ჩაწერილიყო ხალხური სიბრძნე. ლესია უკრაინკის მოღვაწეობის პოლტავერ ფურცლებს მიუძღვნეს თავიანთი გამოსვლები მრგვალ მაგიდაზე ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატმა, პოლტავის ეკონომიკისა და ვაჭრობის უნივერსიტეტის პედაგოგიკის კათედრის დოცენტმა ვიტა სარაპინმა, ამ კათედრის პროფესორმა, ისტორიულ მეცნიერებათა დოქტორმა ირინა პეტრენკომ, საოლქო ასოციაცია „სამოქალაქო საზოგადოების“ თავმჯდომარემ ვლადიმერ სტეფანიუკმა, საერთაშორისო ორგანიზაცია „ქალთა საზოგადოების“ საოლქო განყოფილების თავმჯდომარემ, ამ სტრიქონთა ავტორმა, სახალხო

Надія Коркішко-Воронцова.

В останні дні серпня 1903 року Лєся з матір'ю приїхали до Полтави на відкриття пам'ятника першому поетові нової української літератури Іванові Котляревському. Зустрічалися з правником Миколою Дмитрієвим і письменником Панасом Мирним (Панасом Рудченком). 1905 року Микола Дмитрієв, Григорій Коваленко, Панас Мирний та Григорій Маркевич заснували перший український часопис у Полтаві й один із перших на теренах Наддніпрянської України «Рідний край», де друкувалися твори Лесі Українки. 1908 року поетеса зініціювала фольклорно-етнографічну експедицію, метою котрої було записати на Полтавщині народні думи. Цим полтавським сторінкам життя Лесі Українки свої виступи на Круглому столі присвятили кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки, культурології та історії Полтавського університету економіки і торгівлі Віта Сарапин, доктор історичних наук, професор цієї кафедри Ірина Петренко, голова обласної асоціації «Громадянське суспільство» Володимир Степанюк, голова обласного відділення Міжнародної організації «Жіноча громада» — автор цих рядків, народна майстриня Наталя Свиридчук, голова Спілки екскурсологів Полтавщини Тамара Кулинич,

директор Грузинського культурно-освітнього центру Марія Кучерова.

Організаторів та учасників Круглого столу привітали члени очолюваної Людмилою Млош Центральної спілки українців у Німеччині. Життєві дороги Лесі Українки пролягли й німецькою землею. Протягом дев'яти місяців 1899 року поетеса жила й працювала в Берліні – зокрема, переклала твори Генріха Гейне. Тут, у німецькій столиці, за адресою Йоганніштрассе, 11 на будинку колишньої приватної клініки лікаря Ернста фон Бергмана, де зупинялася й лікувалася Леся Українка,

встановлено 2010 року меморіальну дошку поетесі напередодні 140-ї річниці від дня її народження. Пам'ятну дошку Лесі Українці виготовив відомий на Полтавщині й в Україні доброчинець, приватний підприємець Вадим Голобородов. Ініціаторами й учасниками урочистої церемонії відкриття меморіальної дошки Лесі Українці в Берліні були Центральна спілка українців у Німеччині, Полтавське відділення Міжнародної організації «Жіноча громада» за підтримки Посольства України в Німеччині та Уряду Німеччини.

Останні десять років, з 1903 до 1913-го, з невеликими перервами Леся Українка жила в Грузії, котра стала їй рідною землею. Грузинські краєвиди, що нагадували поетесі наші Дніпрові береги, принесли їй багато творчого натхнення. У Тбілісі, Кутаїсі, Телаві, Хоні, Батумі, Сурамі з-під пера Лесі Українки вийшли «Лісова пісня», «Камінний господар», «Осіння казка». «У Грузії свято шанують пам'ять про геніальну українську поетесу. Грузини добре знають, у якому грузинському місті чи селищі мешкала й творила Леся Українка. Славній доньці України на грузинській землі встановлені пам'ятники, відкриті меморіальні дошки, на її честь названі вулиці. У Сурамі, де поетеса знайшла свій вічний спочинок, працює музей Лесі Українки, а школа носить її ім'я. Дякуючи грузинській громаді, українцям у Грузії, за підтримки грузинської влади й Посольства України в Грузії в Сурамі щороку відбувається свято українсько-грузинської дружби «Лесіаоба», – розповів голова Полтавського територіального грузинського братства «Георгія», співголова Грузинського культурно-освітнього центру Рамаз Заркуа.

— бріданებს პოლტავის ქართული სამოს თავმჯდომარე, ქართული კულტურულ—საგანმანათლებლო ცენტრის თანათავმჯდომარე რამაზ ზარქუა. უკრაინის სახელოვან შვილს საქართველოს მიწაზე აუგეს ძეგლები, გაუხსნეს მემორიალური დაფები, მის სახელს ატარებენ ქუჩები თბილისსა და სურამში. სურამში, სადაც გარდაიცვალა პოეტი, ფუნქციონირებს ლესია უკრაინკის მუზეუმი, საშუალო სკოლა ატარებს მის სახელს. ქართული საზოგადოებისა და უკრაინული სათვისტომოს მეოხებით, საქართველოს ხელისუფლებისა და საქართველოში უკრაინის საელჩოს მხარდაჭერით ყოველწლიურად ტარდება უკრაინულ—ქართული მეგობრობის ზეიმი — „ლესიაობა“.

განსაკუთრებული გულწრფელობით ჟღერდა პოლტავის „მწვანე სამყაროს“ ვეტერანის ზინაიდა ტოკარის მიერ წაკითხული ლესიას უბადლო პოეზია.

გადმოიფქვრა ამ დღეს ბელორუსული ენაც — ლესია უკრაინკის სტრიქონებს და მისდამი მიძღვნილ საკუთარ ლექსებს კითხულობდა უკრაინის მწერალთა ეროვნული კავშირისა და ბელორუს მწერალთა კავშირის წევრი, ტელეჟურნალისტი ინა დიდიკ—სნარსკა. მსმენელები მოჰადრავა პოლტაველი პოეტის დარია გორლიცის (ლიუდმილა ლარიონოვას) შთამავგონებელმა სიტყვებმა ლესიას შესახებ.

მრგვალი მაგიდის მონაწილეებმა შესთავაზეს პოლტაველებს ლესია უკრაინკის სსოვნის 100 წლისთავზე აღმართონ დიდი უკრაინელი პოეტის ბიუსტი ან მემორიალური ნიშანი და შედგეს ერთობლივი დელეგაცია ხელისუფლების, საზოგადოებისა და მედიის წარმომადგენლებისაგან, რომ პატივი მიაგონ ლესია უკრაინკას მის მამულში ნოვოგრაღ—ვოლინსკში და თავყვანი სცენ პოეტს მის საფლავზე კიევში.

მრგვალი მაგიდა „ლესია უკრაინკის გზით“ შედგა პოლტავის ეკონომიკისა და ვაჭრობის უნივერსიტეტის სსდომათა დარბაზში. ამავე უბადლეს სასწავლებელში ფუნქციონირებს ქართული კულტურულ—საგანმანათლებლო ცენტრი. მრგვალი მაგიდის ორგანიზატორები და მომხსენებლები ეწვივნენ განათლების ამ კერას, ქართველი ხალხის სულიერი მემკვიდრეობის შემნახველს, და გადასცეს უკრაინის დიდი შვილის ცხოვრებისა და შემოქმედებითი მოღვაწეობის ამსახველი წიგნები საქესპოზიციოდ.

ლესია უკრაინკის სახელი აერთიანებს ხალხებსა და სახელმწიფოებს. წლევეანდელი წელი — პოეტის სსოვნის 100 წლისთავი — კიდევ ერთხელ მიგვანიშნებს ამ ერთიანობას.

Здавалося, особливо щиро звучали у виконанні ветерана полтавського «Зеленого світу» Зінаїди Токар неперевершені Лесині поезії. Линула цього дня й білоруська мова – рядки Лесі Українки і власні вірші, їй присвячені, читала член Національної спілки письменників України й Спілки білоруських письменників, тележурналіст Інна Дідик-Снарська. Вразило слухачів і натхненне слово про Лесю Українку полтавської поетеси Дарії Горлиці (Людмили Ларіонової).

Учасники Круглого столу в заяві запропонували полтавцям у рік 100-х роковин пам'яті Лесі Українки встановити великий український поетесі погруддя чи пам'ятний знак та організувати спільну делегацію представників влади, громадськості, ЗМІ, аби вклонитися Лесі Українці на її малій батьківщині в Новоград-Волинському та віддати шану поетесі на її могилі в Києві.

Круглий стіл «Шляхами Лесі Українки» відбувся в залі засідань Полтавського університету економіки і торгівлі. У цьому вищому навчальному закладі й працює Грузинський культурно-освітній центр. Доповідачі й організатори Круглого столу завітали до цього осередку просвітництва й пошанування духовної спадщини грузинського народу та подарували для експозиції книги про життєвий і творчий шлях великої доньки України.

Ім'я Лесі Українки єднає народи й держави. Нинішній рік – рік 100-х роковин пам'яті поетеси – ще раз символізує це єднання.

ვალენტინა შემჩუკი

უკრაინის ჟურნალისტთა ეროვნული კავშირის წევრი, უკრაინის კულტურის დამსახურებული მუშაკი

Валентина Шемчук

заслужений працівник культури України, член Національної спілки журналістів України

ივან დრაჩი: ქართველად დავრჩი, სულითა და გულით ქართველად...

ІВАН ДРАЧ: Я ГРУЗИНОМ ЛИШИВСЯ У ДУШІ...

ივან დრაჩი დაიბადა 1936 წლის 17 ოქტომბერს კიევის ოლქის სოფელ ტელიჟინცისში. პოეტი, მთარგმნელი, ლიტერატურათმცოდნე, კინოსცენარისტი, დრამატურგი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე. უკრაინის ტარას შევჩენკოს სახელობის ეროვნული პრემიის ლაურეატი. უკრაინის გმირი.

სწავლობდა კიევის ტარას შევჩენკოს სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. 1964 წელს დაამთავრა მოსკოვის უმაღლესი სასცენარო კურსები.

მისი პირველი ნაწარმოები, გახმაურებული ტრაგედია, „დანაგაჩრილი მზე“ დაიბეჭდა 1961 წელს „ლიტერატურულ უკრაინაში“.

პირველი პოეტური კრებული „მგესუმზირა“ გამოიცა 1962 წელს. მას შემდეგ გამოსცა რამდენიმე ათეული პოეტური წიგნი: „გულის პროტებერანცები“ (1965), „სადაგი დღეების ბალადები“ (1967), „სათავეებთან“ (1972), „ფესვი და ვარჯი“ (1974), „კიევის ცა“ (1976), „ფიქრი მასწავლებელზე“ (1977), „მზიური ფენიქსი“ (1978), „მზე და სიტყვა“ (1979), „ამერიკული რვეული“ (1980), „ხმალი და თავსაფარი“ (1981), „კიევის თილისმა“ (1983), „ტელიჟინცი“ (1985), „წერილი ძახველს“ (1994), „ცეცხლი ფერფლიდან“ (1995), „სიზიფეს მახვილი“ (1999), „კვერთხი“ (2005), „ჭაღარა რაშით“ (2011) და სხვ.

Иван Драч народився 17 жовтня 1936 року в селі Теліжинці, що на Київщині. Поет, перекладач, літературознавець, громадський та політичний діяч. Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка.

Навчався у Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка.

У 1964 році закінчив Вищі сценарні курси у Москві. Друкуватися почав із 1961 р, коли в «Літературній газеті» опублікували його поему «Ніж у сонці».

Перша збірка - «Соняшник» вийшла 1962 році. Відтоді видав кілька десятків книг, серед яких : «Протуберанці серця» (1965), «Балади буднів» (1967), «До джерел» (1972), «Корінь і крона» (1974), «Київське небо» (1976), «Дума про Вчителя» (1977), «Сонячний фенікс» (1978), «Сонце і слово» (1979), «Шабля і хустина» (1981), «Київський оберіг» (1983), «Теліжинці» (1985), «Лист до калини» (1994), «Вогонь з попелу» (1995), «Сізіфів меч» (1999), «Берло» (2007) «Сивим конем» (2011) та інші.

Видав збірник статей та есе «Духовний меч».

Иван Драч являється засновником національного руху в Україні (РУХ), власне керівником він є з 1989 року.

Депутат декількох скликань Верховної Ради України.

Голова Конгресу української інтелігенції.

ПАЛАМАР, НАСТАВНИК, ПРОВОДИР

Поет - дбайливий батько свого народу...

Благословенний Всевишнім дбайливий духовний батько!

Найперший паламар.

Коли небо стане похмурим, до вітчизни потяжіють грізні хмари, й нації загрожуватиме небезпека, саме Він першим почне гриміти дзвонами, щоб люд прокинувся.

Паламар - проводир, хто не перестає дзвонити на головній дзвіниці батьківщини, щоб зібрати воєдино розум і правдицю нації - ворог нікого так не боїться, як однодушно об'єднаного в один кулак супротивника.

Найперший наставник
Винозорий

ივან დრაჩი ცნობილია, როგორც კინოდრამატურგი. მისი სცენარებით გადაღებულია კინოფილმები „ჭა მწყურვალთათვის“ (1967), „ქვის ჯვარი“ (1968), „მოვდივარ შენკენ“ (1971), „დაიკარგა სიგელი“ (1972) და სხვა.

გამოქვეყნებული აქვს სტატიებისა და ესეების წიგნი „სულიერი მახვილი“.

ივან დრაჩი დამაარსებელია უკრაინის სახალხო მოძრაობისა („რუხ“), 1989 წლიდან კი მისი თავმჯდომარე. უკრაინის უმაღლესი რადის (საბჭო) რამდენიმე მოწვევის დეპუტატი. უკრაინული ინტელიგენციის მსოფლიო კონგრესის თავმჯდომარე.

მნათე, მოძღვარი, წინამძღოლი

პოეტი — უპირველესი ჭირისუფალია ერისა, ცისა და ღმერთის ხელდასმული ჭირისუფალი, უპირველესი მნათე.

მნათე, რომელიც ოდეს ცა მოიქუფრება, ქვეყნისაკენ საავდროღრუბლები დაიდრებიან და ერს საფრთხე დაემუქრება, ზარებს პირველი დაარისხებს ერის გასაღვიძებლად;

მნათე,

ქუდზე გაცის გამოსაყვანად რომ დააქუხებს ზარებს საერო სამრეკლოზე.

ერის გონსა და მარჯვენას ერთად რომ შეჰყრის, - აკი მტერს ისე არავისი ეშინია, როგორც გაერთსხეულებული, გაერთსულებული დამხედურისა.

უპირველესი მოძღვარი,

თვალგამჭრიახი,

შორსმჭვრეტელი,

მბჭობელი,

ჟამიჟამ რომ თავის წარმოშავლობას შეახსენებს სამწყსოს წარმოშავლობას და დანიშნულებას.

ქართველთათვის ასეთი მნათე, მოძღვარი და წინამძღოლი ერისა დიდი ილია ჭავჭავაძე იყო, უკრაინელთათვის — დიდი ტარას შევჩენკო.

სწორედ მისი „სისხლია სისხლთაგანი და ხორცი ხორცთაგანი“ ივან დრაჩი.

ერთ-ერთ ინტერვიუში როდესაც ივან დრაჩს - ცნობილ პოეტს, მთარგმნელს, კინოსცენარისტს, დრამატურგს, საზოგადო, სახელმწიფო და პოლიტიკურ მოღვაწეს, ჰკითხეს თუ რომელი ზემოთჩამოთვლილი იმოსტასია მისთვის ყველაზე მახლობელი, მან უპასუხა:

— მე, უპირველეს ყოვლისა, ჰუმანიტარი ვარ, სოფლური წარმოშობის ჰუმანიტარი. გაზაფხულზე მსურს ვბარო და ვთესო, ვრგა და ვფოცხო. მაინც, ვინა ვარ მე? - ადამიანი,

Далекоглядний
Мудрий

Саме Він, час від часу, нагадує своєму народові про своє походження...

Походження та призначення...

Для грузинів таким паламарем, духовним наставником та проводирем був великий Ілля Чавчавадзе, для українців великий Тарас Шевченко.

Иван Драч - «кров від крові й плоть від плоті» великого Кобзаря, гідний син України.

Коли в одному з інтерв'ю Іванові Драчу - відомому поету, перекладачу, кіносценаристу, драматургу, громадському та державному діячеві запитали чи який з вищеназваних іпостасів найбільше йому близький до душі, відповідь була така:

- З усіх означень мені наближче - людина... Я гуманітарій сільського походження, навесні мені хочеться копати й сіяти, садити й загібати... Та хто ж я такий? Людина, якій дуже болять Україна. Все, що маю, намагаюся підпорядкувати цьому болеві - розум і серце, талант і недолугості, спритність і нездалість, інтуїцію і прозоріння. Дуже не люблю пишних словес і дурної категоричності. Більше діла й менше базікання. Коли в політиці кожен другий - міся, дуже хочеться бути весняною бджолою...

У 2011 році Іванові Федоровичу Драчу виповнилось 75 років.

Ось, що він казав мені в особистій розмові:

- Я знав, що мій ювілей буде супроводжуватись усілякими офіційними заходами. У цій акції є частина правди, частина фальшу, тому й я не хотів цього, і я вирішив поїхати до Грузії, ще раз побачити

რომელსაც ძალიან სტკივა უკრაინა. ყველაფერი, რაც გამაჩნია, ვცდილობ, ამ ტკივილს დავუქვემდებარო — გული და გონება, ნიჭი და სისუსტე, უნარი და უჯერობა, ინტუიცია და საზრიანობა. ძალიან არ მიყვარს სიტყვამრავლობა და ახირებული კატეგორიულობა. მეტი საქმე და ნაკლები ლაქლაქი. როცა პოლიტიკაში ყოველი მეორე მესიაა, ძალიან მინდა ვიყო გაზაფხულის ფუტკარი...

2011 წელს ივან დრახს 75 წელი შეუსრულდა.

აი, რა მითხრა მან პირად საუბარში:

— ვიცოდი, ჩემს იუბილეს თან მოჰყვებოდა ოფიციალური ღონისძიებები და, რა დასამალია, რომ ხშირად მსგავს ღონისძიებებს გარდა გულწრფელობისა თან სდევს სიყალბე, ნაღდს — მრუდე. ამიტომაც ვამჯობინე საქართველოში წავსულიყავი. კიდევ ერთხელ შეგხვედროდი საქართველოს, ჩემს ქართველ მეგობრებს...მით უმეტეს, რომ ჩემი ქალიშვილი მარიანა თბილისში სტუმრად მიიწვია მისმა მეგობარმა, — ცნობილი უკრაინელი მწერლის იური ზბანაცკის შვილიშვილმა, — ლესიამ. იგი ამერიკელი დიპლომატის მეუღლეა. ამგვარად აღმოვჩნდი თბილისში მე, მარიანა და ჩემი შვილიშვილი მართა.

ცხოვრობდით ამერიკის საელჩოს შენობაში. ეს არ იყო საელჩოს სათაო შენობა, არამედ, კორპუსი, სადაც ამერიკელი დიპლომატები ცხოვრობენ. იგი თბილისის გარეუბანში მდებარეობს და ჩემთვის განსაკუთრებით საინტერესო იყო, რომ ეს, პრაქტიკულად, ის ადგილი იყო, რუსეთის ჯარებმა რომ მოაღწიეს ცნობილი მოვლენების დროს. მე მაშინ განვიცადე არსი იმ აგრესიისა, რუსეთის მხრიდან რომ იწვნია საქართველომ.

შევეხმიანე ჩემს თამაზ ჭილაძეს, ჯანსუღ ჩარკვიანს, მაყვალა გონაშვილს. საქართველოს მწერალთა კავშირის მხარდაჭერით მომიწევს მშვენიერი საღამო წმინდა სამების საკათედრო ტაძართან არსებულ ახალგაზრდობის ცენტრში. მოვიდნენ ჩემი ქართველი მეგობრები, მოვიდნენ თბილისელი უკრაინელები. მშვენიერი საღამო გამოვიდა, საოცრად თბილი და გულწრფელი. რა თქმა უნდა ქართული სუფრაც გაიშალა.

მთაწმინდაზეც ავედი, მივესალმე ჩემს უფროს მეგობრებს და მასწავლებლებს — ოთარ ჭილაძეს, ნოდარ დუმბაძეს და სხვებს, რომლებიც მიყვარს და ვაფასებ...

— იცი, თუ რატომ შეგარქვებს ლესია? — ვეკითხები საღამოს ლესიას.

— ალბათ ლესია უკრაინკის საპატივცემულოდ, — არ დაიბნა იგი.

— კეთილი. მაშ, თუ იყავი სურამში, სადაც ლესია უკრაინკამ თავისი სიცოცხლის უკანასკნელი დღეები გაატარა?

ლესიამ დამნაშავედ გაიღიმა.

მეორე დღეს სურამისკენ გავწიეთ. ვიყავით მუზეუმში, რომელსაც მშვენიერი მასპინძელი ჰყავს — ნინო სალაყაია. ერთი სიტყვით, მოვინახულეთ ლესია უკრაინკა.

ამგვარად, ჩვენ კიდევ ერთხელ ხორცი შევასხით ქართულ–უკრაინულ ერთობასა და მეგობრობას.

როგორც ხედავთ, ქართველად დავრჩი, გულითა და სულით ქართველად... არის ჩემში რაღაც ასეთი..."

დიახ, ნაღდი უკრაინელი – ივან დრაჩი – ნაღდი ქართველიცაა!

იი, зустріти своїх грузинських друзів. Тим паче туди, якраз, їхала моя донька Мар'яна та онука Марта на запрошення подруги, онучки відомого українського письменника Юрія Збанацького – Лесі, вона дружина американського дипломата. Таким чином ми опинились у Грузії. Жили у приміщенні американського посольства. Будинок був не центральний, а на околиці Тбілісі. І для мене це було надзвичайно цікавим, адже саме туди дістались російські війська. Так я зрозумів суть агресії, яка була з боку Росії...

Я дав знати Тамазу Чіладзе, Джансугу Чарквіані, Маквалі Гонашвілі, голові спілки письменників Грузії, і вони мені влаштували чудовий вечір у молодіжному центрі при кафедральному соборі Святої Трійці, куди прийшли мої грузинські друзі, українці, які живуть у Тбілісі. Вечір вийшов вражаючим, теплим й щирим. Не обійшлося і без грузинського застілля.

На другий день ми піднялися на Мтацмінду, де я привітався з моїми старшими друзями та вчителями – Отаром Чіладзе, Нодаром Думбадзе й з іншими, яких я люблю і шаную...

- Чи знаєш ти, Лесю, чого тебе так назвали?, - питаюсь у неї.

- Мабуть на честь Лесі Українки, - не розгубилась вона.

- А ти була у Сурамі, де Леся Українка провела свої останні дні на цьому білому світі?

- Ні, не була!

На наступний день ми відправились у Сурамі разом із Лесею і Мар'яною. Були у музеї, де працює пані Ніно Салакая. Одним словом, ми привітали Лесю Українку, і таким чином ми втілили в життя грузинсько-українське єднання.

Я грузином лишився у душі... Є у мені щось таке..."

Так, справжній українець – Іван Драч – також і справжній грузин!

Іван Драч щирий друг Грузії. Друг, який і у горі й в радості з нами. Для нього дружба практичне поняття, заповідь, а не якась теорія. Кажуть: друг признається в біді. Коли у нас панували вирішальні 90-і роки, Іван Драч проявив нам дуже важливу, дуже пот-рібну підтримку (Але про це ми розповімо іншим разом)...

А зараз слово поету...

Сосо Чочія

ЗАМОВЛЕННЯ ДО ЛЕСІ ПЕРЕД ФІЛЬМОМ

Де ти, Лесю? Де Ти, жінко, вища своєї слави? Ловили Тебе сліпі фотокамери і старанні пензлі художників, щось нам лишили від Тебе - може, Тінь Твою, Тінь Твого болісного сонця, може, силует Твого

ივან დრაჩი საქართველოს დავარგისებული მეგობარია, ჭირსა თუ ლხინში რომ ჩვენთანაა. მეგობარი ჭირში იცნობაო, ნათქვამია. როდესაც ჩვენ საბედისწერო 90-იანი წლები დაგვიდგა, ივან დრაჩმა საოცარი თანადგომა გავვიწია, ფრიად საჭირო თანადგომა (განზრახული გვაქვს, ამაზე სხვა დროს მოგახსენოთ)...

ამჟამად მკითხველის ყურადღებას ვთავაზობთ ჩვენს მიერ თარგმნილ პოეტის რამდენიმე ლექსს.

სოსო ჩოჩია

შესიტყვება ლესიასადმი ფილმის დაწყების წინ

სადა ხარ შენ, ლესია? სადა ხარ, ქალო, საკუთარ დიდებაზე მაღალო? შენ დაგდევდნენ თვალისჩინდაკარგული ფოტოკამერები და მხატვართა გულმოდგინე ფუნჯები, რა დაგვიტოვეს შენგან, — იქნებ ჩრდილი შენი, ჩრდილი შენი ტანჯული მზისა, იქნებ შენი მიწიერი ყოფის სილუეტი, უკვდავო გვრიტო უკრაინის ბედ-იღბლისა, გაცვივებულო ბუღბუღო სულის, სულიერების, რომ იბობოქრებ მუდამ ქარბუქში.

მოგონებები და წერილები — მათში შენ მზე ხარ ღრუბლებსამოფარებული. ისინი შენით არიან გასხივოსნებულნი, გამსჭვალულნი შენი ცეცხლის მგზნებარებითა, — მაგრამ სადღაა თავად შენი ბორცნეული ამაყი ცეცხლი?!

შენ შენივე ხალხის სახელი დაირქვი და ვით დროშა გვერდით ამოიყენე! და შენი ცეცხლი შენს ხალხში ღვივის, და შენი მზე დუღს სულიერ არსად უკრაინისა, ჩვენო გენიალურო პოეტო, მიწყივ მეამბოხევ, შენ ტკბილხმოვანო ნიმფავ ჩვენი არსობისა, ჩვენო შეურყევლობავ! სინდისო ჩვენო!

სულ წვეთ–წვეთად, ნამცეც–ნამცეც აღსდექ ჩვენთვის — ვოლინის ტბებიდან და პოლტავის ველებიდან, ბუკოვინის ტყეებიდან და მინსკის ნისლიდან, ლიბანის უდაბნოთა სუნთქვიდან და სურამის მწუხარე თოვლიდან — ხმა გავცე!

გამოგვეცხადე შენი ჭაღარა ფრთების თუნდაც ერთი მოქნევით! შეგვძინე თუნდაც ერთი თავთავი შენი უსაზღვრო ოქროყანისა! გამოგვეცხადე შთამომავალთ ზარების რეკვად, ო, თუნდაც ერთხელ, ზარების რეკვად გამოგვეცხადე!

შენ — ჩვენი ზეცის უკვდავო სამრეკლოვ!

კვლავინდებურად

ჩვენს ძველთაძველ ისტორიას ჰყავდა უამრავი მოძღვარ–მასწავლებელი გვასწავლიდა ფეხაწყობით სიარულს უამრავი მოძღვარ–მასწავლებელი გვატკეპნივნება კვერს — გვავლისგან დამსკდარ მიწას ახალგაზრდა საგანგებოდ შერჩეული უამრავი მოძღვარ–მასწავლებელი გვასწავლიდა ფეხაწყობით სიარულს ეფრეიტორთ მუდამ ვიდაც ხელს უშლიდა რომ ესწავლათ კაცობრიობისათვის ფეხაწყობით სიარული ერთი ორი

земного буття, безсмертна горлице української долі, простуджений соловейко душі, який вічно клекотатиме у завірюсі.

Спогади і листи - в них Ти, як сонце в хмарах. Тобою вони просвічені, пломенем Твоїм пронизані, - а де сам безжалісний гордий промінь?!

Ім'я свого народу взяла Ти своїм найменням і поставила коло себе як стяг! І пломінь твій у Твоїм народі, і сонце Твоє кипить у духовнім єстві України, геніальний поете наш, вічна революціонерко, омаяна багряними корогвами, чистоголоса Мавко нашої суті, наша Незламносте! Совісте наша!

Воскресни нам по капелині, пилиночці - з волинських озер і полтавських полів, із зелені Буковини і туманів Мінська, з подиху пустелі Лівійської і скорботних снігів Сурамі - озовися!

З'явися нам хоч одним помахом свого крила сивого! Знайдися нам бодай одним колосом із свого безмежного золотого лану! Об'явися нам, нині сущим, хоч одним передзвоном-клекотом!

Ти - вічний дзвоне нашого неба!

TAK, CAME TAK

Так багато вчителів
Мала ця стара історія
Так багато вчителів
Вчили нас ходити в ногу
Росплескали старого коржа
Цю стару репану землю

იწეწებოდა ისევ გორგალი
მოგვივლენდნენ კვლავაც ახალ ეფრეიტორს
სანამ იგი თავის როლში შევიდოდა
სანამ იგი მოირგებდა ნიღაბს
კაცობრიობას კვლავ ყველაფერი ავიწყდებოდა
კაცობრიობა ფეხაწყოებით ვერ დადიოდა
ასეა დღესაც
კვლავინდებურად

უკანასკნელი მკითხველი

პაბლო ნერუდას თემაზე

ირონიული

ექსპედიცია აქლემებით საჰარისკენ გამგზავრა.
ექსპედიციას ამ ცისქვეშეთში ერთადერთი ოცნება აქვს
არათუ ჰპოვოს ნაკვალევი თემურ ლენგისა
და ჩონჩხი მისი ბასრი მახვილის —
არამედ, თუნდაც ერთადერთი ნაღდი მკითხველი!
ექსპედიცია ვარსკვლავთა ფრთებით მიფრინავს, მიჰქრის
კოსმიური სივრცეებისკენ,
ექსპედიცია ტანჯვით, წამებით
კვლავ გალაქტიკის მიღმა მიიწევს,
ექსპედიციამ რწმენა დაჰკარგა უკანასკნელი —
იპოვოს თუნდაც ერთადერთი ნაღდი მკითხველი!
ძლიერ მომრავლდნენ პოეტები, პოეტესებიც,
თვალშისაცემად ნაყოფიერნი,
სამაგიეროდ გაქრა მკითხველი
(როგორც ოდესღაც გაქრა ურჩხული),
შთამომავალი წითელ წიგნში შეიტანს ალბათ,
რომ შეისწავლოს სულ დაწვრილებით
უკანასკნელი
ყველაფრისმღრღნელი
არაფრისმთქმელი
არცრის შემქმნელი
ერთადერთი ნაღდი მკითხველი!...

უკრაინულიდან თარგმნა სოსო ჩოჩია

Юні юначі підбори
Так багато вчителів
Вчили нас ходити в ногу
Та хтось завжди заважав єфрейторам
Навчити людство ходити в ногу
Розмотувалась обмотка
Муляла збита густілка
Чи призначали нового єфрейтора
Поки той призвичаювався
Людство знову розчувалось
Людство знову ходило не в ногу
Так і дісталось в сьогодні

ОСТАННІЙ ЧИТАЧ

На тему Пабло Неруди

Іронічне

Експедиція на верблюдах іде в божевільні
Сахари.
Експейція лиш єдиним на світі марить:
Знайти не сліди Тамерлана,
не скелет із його меча -
Знайти хоч єдиного читача!
Експедиція на зорельотах летить у космічні
глибини,
Експедиція у гризотах поза галактику плине,
Експедиція уже віру останню втрача
Знайти хоч єдиного читача!
Розплодилось поетів із плодючими поетесами,
А читач вигибає (так було колись з ірокезами).
У Червоній Книзі Природи - бери, нащадку, вивчай
Останнього
Всеґризучого
Неписучого
Єдиного читача!.

На грузинську мову переклав Сосо Чочія

აქ შეიძლება იყოს თქვენი რეკლამა

ТУТ МОЖЕ БУТИ ВАША РЕКЛАМА

გთხოვთ, მხარი დაუჭიროთ ქართულ სათვისტომოს

Просимо підтримати грузинську діаспору

ВГО «ВСО «Георгія»

№ 26009700052317

ЄДРПОУ 37561309

МФО 380838

у ПАТ КБ «ПРАВЕКС-БАНК»

სტუმარი ღვთისაა — თამადის ინსტიტუტი ქართულ ეთნოკულტურულ ჭრილში

ГІСТЬ ВІД БОГА - ІНСТИТУТ ТАМАДУВАННЯ В ГРУЗИНСЬКОМУ ЕТНОКУЛЬТУРНОМУ РОЗРІЗІ

სუფრაზე, ნადიმის დროს, სტუმართან ურთიერთობის წარმართვა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქაში მუდამ დღესასწაულისა და კეთილგანწყობის სულისკვეთებით ხდებოდა. თანდათანობით იხვეწებოდა სუფრის წინამძღოლის, წარმმართველი ფუნქციის მატარებელი ადამიანის ფენომენი, რომელსაც, სავარაუდოდ, მე-19 საუკუნის დასაწყისში „თამადა“ უწოდეს.

სტუმარი ღვთისაა — ქართველთათვის ღვთის მეთერთმეტე მცნებაა და ერთიან სოციალურ ცნობიერებაში ისეა დამკვიდრებული, როგორც გამორჩეულად წმინდა, საკრალური ფენომენი. შეიძლება ითქვას, რომ ადამიანის სტუმრობა უფლის მოსვლასთან არის გაიგივებული. ქართულ ფოლკლორში მრავლადაა ზღაპარი თუ პოეტური ნაწარმოები, როცა უცხო, უცნობი ადამიანის მოულოდნელი ვიზიტი ერთგვარ გამოცდა-განსაცდელად იქცევა ხოლმე მასპინძლისათვის, რადგან შემდეგ გაირკვევა, რომ ის, ვისაც კარგად ან ცუდად დაუხვდნენ, თავად უფალი იყო, სახეშეცვლილი. მასპინძელს ღმერთი გამოეცხადა, რათა განსაზღვრულიყო მისი მორალურ-ეთიკური სახე და ამ ერთ, თითქოს, უბრალო შემთხვევაზეა დამოკიდებული, როგორ წარიმართება მთელი მისი შემდგომი ცხოვრება. რაკი ქართველი სტუმრის არსში ღვთაებრივ ნაწილს ხედავს, ამიტომ მის დასახვედრად ყოველთვის გულის ძახილით, განსაკუთრებული არტისტული მონდომებით, რიტუალურად ირჯება — საუკეთესო ადგილი სუფრასთან სტუმრის ზვედრია, საუკეთესო კერძს მას მიაართმევენ, სტუმარსვე ეკუთვნის გამორცეული საწოლი და

За столом під час трапезні налагодження відносин з гостями у різні історичні епохи завжди відбувалось у святковому та доброзичливому настрої. Поступово формувався феномен очільника застілля, якого орієнтовно з початку XIX століття називали тамадою.

Гість від Бога - це для грузинів наче «одинадцята заповідь», і займає місце у єдиній соціальній свідомості як особливий сакральний феномен. Можна сказати, що прихід гостя ототожнюється з «появою святого». У грузинському фольклорі є багато казкових чи поетичних творів, де розповідається, що візит невідомої особи був своєрідним випробовуванням для господаря, оскільки згодом з'ясовувалось, що людиною, яку приймали добре або погано, був сам Господь, який змінював свій образ. До господаря приходив Бог, аби визначити його морально-етичне обличчя. Від цього начебто простого випадку залежало те, як проходило подальше життя господаря. Оскільки грузин вбачає у гостеві божественну частинку, до гідної зустрічі готуються зі щирим серцем та особливою артистичною старанністю.

ძვირფასი ქვეშაგები, თუ იგი ღამის გასათევად დარჩენას ინებებს... ქართველთათვის დამახასიათებელი ვრცელი და ხანგრძლივი ნადიმების არსში არა მხოლოდ მოლხენისა და განტვირთვისაკენ მისწრაფება, არამედ, უპირველესად, სტუმრის სიყვარული და მისთვის თავის მოწონების გაცნობიერებული სურვილი უნდა დაინახოთ.

სუფრაზე ნადიმის დროს, სტუმართან ურთიერთობის წარმართვა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქაში მუდამ დღესასწაულისა და კეთილგანწყობის სულისკვეთებით ხდებოდა. თანდათანობით იხვეწებოდა სუფრის წინამძღოლის, წარმმართველი ფუნქციის მატარებელი ადამიანის ფენომენი, რომელსაც, სავარაუდოდ, მე-19 საუკუნის დასაწყისში „თამადა“ უწოდეს. თავად ფენომენი არქაულია თუ არა, ამაზე მეცნიერებს ერთმნიშვნელოვანი პასუხი არა აქვთ. თუმცა წარმართულ ეპოქაში, როცა ნადიმი ბახუსისადმი მიძღვნილი საკულტო რიტუალების ნაწილი იყო, მას აუცილებლად სჭირდებოდა აღმასრულებელი, განმკარგავი, ამ საქმეში დახელოვებული, გრძნეული პიროვნება, რომელიც ერთგვარი მეკავშირე იყო წარმართულ ღვთაებასა და ადამიანებს, ცასა და მიწას შორის. იგი გარკვეულწილად ქურუმის ფუნქციას ასრულებდა და, შესაძლოა, სწორედ ის იყო თამადის პროტოწინაპარი, თამადისა, რომელიც დღესაც ქართველთა ცხოვრების წესის ეგზომ განუყოფელი ნაწილია. ქრისტიანულ საქართველოში თამადას, უპირველესად, სუფრაზე ზნეობრივი კანონების დამცველის როლი დაეკისრა და, რა თქმა უნდა, შენარჩუნებული აქვს ზეციურ და მატერიალურ სამყაროებს შორის არაცნობიერი კავშირი — იგი წარმოსთქვამს სადღეგრძელოებს, რომლებიც თავიანთი შინაარსით თითქმის იგივეა, რაც ლოცვა. მისი უმთავრესი სიტყვა — „გაგიმარჯოს“ ან „გაუმარჯოს“ — ადამიანის მიერ მეორე ადამიანის დალოცვის უმშვენიერესი ფორმაა. საქართველოს მთიანეთის ზოგიერთ კუთხეში, სადაც ქრისტიანული რიტუალები წარმართულთან იყო აღრეული, პიროვნება, რომელიც ხუცესისა და ქურუმის ერთგვარ სიმბიოზს წარმოადგენდა, რელიგიურ რიტუალსაც წარმართავდა (იგი უცნაურად ითავსებდა სახეშეცვლილ ქრისტიანულ ლოცვას და ცხოველის დაკვლასაც კი) და მის შემდეგ გამართულ ნადიმსაც უძღვებოდა ანუ თამალობდა. ასეთი რიტუალები, რამდენადმე გამარტივებული სახით, დღესაცაა შემორჩენილი ფშავსა და ხევსურეთში.

ძველ ქართულ ლიტერატურასა თუ ისტორიულ წყაროებში სიტყვა „თამადა“, ვიდრე მე-19 საუკუნემდე, არ გვხვდება. არც ერთ-ერთ პირველ ქართულ ლექსიკონში, სულხან-საბას „სიტყვის კონაში“ იხსენიება. მის წარმოშობას მონათესავე სიტყვებს „თავადს“ და „თამამს“ უკავშირებენ. თავადი თავკაცს, წინამძღოლს ნიშნავს და ქართულ ენაში უმაღლესი არისტოკრატიული ფენის წარმომადგენელთა აღმნიშვნელად დამკვიდრდა. ძველ ქართულ სახარებაში ხშირად უფლისა ჩვენის, იესო ქრისტეს სინონიმადაა გამოყენებული... მეორე სავარაუდო სიტყვა „თამამი“ კი ლალ, გამბედავ, ოდნავ კადნიერ, თავისუფალი ქცევის, რამდენადმე მოურიდებელი ადამიანის განსაზღვრებად იხმარება. ეს ორივე სიტყვა ეტიმოლოგიურად საეგზეთო შესაძლებელია, „თამადის“

Навіть якщо у сім'ї сталася якась неприємність, гість у жодному випадку не повинен цього відчувати. Найкраще місце за столом належить гостеві. Йому подають найліпшу страву і ліжко, якщо він бажає залишитись. В основі змістовних та довгих застілля, що притаманні для грузинів, не є тільки прагнення до веселощів та розваг, а усвідомлення прояву любові до гостя та бажання сподобатись.

За столом під час трапезни налагодження відносин з гостями у різні історичні епохи завжди відбувалось у святковому й доброзичливому настрої. Поступово формувався феномен очільника застілля, якого ймовірно на початку XIX століття називали тамадою. Феномен архаїчний чи ні, на це у науковців немає однозначної відповіді. Хоча у часи язичництва в Грузії, коли застілля на честь Бахуса було частиною культового ритуалу, для нього обов'язково був потрібен виконавець та розпорядник, людина, досвідчена у такій справі, який був своєрідним провідником між язичницьким богом та людьми, між небом і землею. Він свого роду виконував функцію жерця, і, можливо, саме він був прототипом тамади, який до сьогодні є невід'ємною частиною повсякденних традицій. У християнській Грузії тамада мав щонайперше роль захисника моральних законів за столом. І, звичайно, зберігав несвідомий зв'язок між небесним та матеріальним світами: він проголошував тости, які за своїм змістом були подібними до молитви. Його основне слово - «gaḡimardjos» або «gaumarardjos» (будь переможцем, завжди перемагай) - є найгарнішою формою побажання чи благословення. У деяких гірських куточках Грузії, де християнські ритуали були перемішані з язичницькими, особа, яка персоніфікувала симбіоз жерця і священика, провадила релігійні ритуали (поєднувала християнську молитву разом із жертвопринесенням) і керувала застіллям, яке відбувалось після них, тобто тамадувала. Такі ритуали у дещо спрощеній формі до сьогодні є збережені у Пшаві та Хевсореті.

У старій грузинській літературі чи історичних джерелах слово тамада не зустрічається до XIX століття, не згадується воно і в одному з перших грузинських лексиконів Сулхана Саби Орбеліані «Збірка слів». Його виникнення пов'язують з грузинськими аналогами понять

წინაპარი იყოს.

ქრისტიანობამდე, ქრისტიანობის შემდეგ ქართველთათვის ღვინო — ნადიმის უმთავრესი ატრიბუტი — ყოველთვის ატარებდა იდუმალ დანიშნულებას. ღვინის მირთმევის განკარგვა კი განსაკუთრებული შინაარსის მისიაა. ვინც ხელმძღვანელობს ღვინის სმას, სწორედ იგია მთავარი დამოღვწევი და ლოცვისა და მოღვნის ეს საოცარი მისტერია სწორედ თამადამ — ღირსეულთა შორის ღირსეულმა — უნდა შეასრულოს. იგი უნდა იყოს როგორც სულიერი, ასევე ყოფითი პროცესების წარმმართველი, ნამდვილი თავკაცი და „სტუმარი ღვთისაას“ უპირველესი ქურუმი.

არქანჯელო ლამბერტის, იტალიერ მისიონერს, რომელმაც საქართველოში მე-17 საუკუნის პირველ ნახევარში იმოგზაურა, ფრიად გაჰკვირვებია ქართველების სუფრასთან დიდხანს სხდომის წესი. მისიონერი მეგრელთა ნადიმს აღწერს და ამბობს, ეს დრო ისე გაიწელება ხოლმე, რომ გეგონება, დასასრული აღარ ექნებაო. საინტერესოა, რომ ლამბერტი, რომელიც ყველაფერზე შესაშური დაწვრილებით მოგვითხრობს, არ ახსენებს თამადას, როგორც ასეთს. მისი აღწერილობიდან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ თამადის ფუნქცია მე-17 საუკუნის საქართველოში მასპინძელს ჰქონდა აღებული საკუთარ თავზე და ლხინის თავკაცის არჩევის დემოკრატიული ინსტიტუტი უფრო მოგვიანებით ჩამოყალიბდა. როგორც მისიონერი გვიყვება, მასპინძელი ხშირად ფეხზე მდგომარე იძლევა განკარგულებებს, რათა სტუმრებს მერიქიფენი და კერძების მომრთმევენი ღირსეულად ემსახურონ. მისიონერი იმასაც საზგასამით აღწერს, თუ რა განსაკუთრებული მოწიწებით ეპყრობა სუფრასთან მასპინძელი (ანუ თამადა) და, საზოგადოდ, ქართველი ადამიანი უცხოელ სტუმრებს. ქეიფის დროს სუფრის თავკაცი ყველას პატივს მიაგებს, მათი ღირსებისა და წოდების კვალობაზე.

ეთნოლოგთა აზრით, ტამადის ინსტიტუტის საბოლოო ჩამოყალიბების პირველ ეტაპზე, მასპინძელი თვითონ ირჩევდა ლხინის მიმდინარეობის წარმმართველ ადამიანს. ასეთ დროს ოჯახის უფროსი ნებაყოფლობით თმობდა პოზიციებს, რადგან

«князь» та «зухвалий». Ці два слова можуть бути етимологічними основами поняття «тамада».

У дохристиянські часи і зараз вино - основний атрибут застілля - завжди мало таємниче призначення, відтак розпоряджатися процесом його випивання було особливо змістовною місією. Той, хто керує споживанням вина, є тим, хто благословляє. І цю дивовижну містерію дозвілля повинен виконати саме тамада - гідний серед гідних. Він повинен бути провідником духовних та життєвських процесів, людиною, що дотримується істинності поняття «гість від Бога». Італійський місіонер Арканджело Ламберті, який подорожував Грузією у першій половині XVII століття, дивувався тривалим застіллям. Він описує гостину мегрелів і розповідає, що цей процес настільки затягується, наче він триватиме вічно. Цікаво, що Ламберті, який вирізнявся деталізацією своїх розповідей, не згадував тамаду у цьому процесі. З цього можна зробити висновок, що функцію тамади у той час виконував господар. А демократичний інститут обирання очільника застілля сформувався пізніше. Як розповідає місіонер, господар, здебільшого стоячи, часто давав розпорядження, аби ті, хто наливали, та ті, хто роздавали страви, гідно обслуговували гостей. Також він описує, як по-особливому шанобливо відносяться за столом господар і загалом грузини до іноземних гостей. Під час святкування тамада вшановує всіх присутніх, підкреслюючи чесноти кожного.

На думку етнологів, на першому етапі остаточного

საუფრასთან უკვე თამადაა უფროსი და ყველა მისი ნებას ემორჩილება. ხოლო შემდგომ პერიოდში, მე -19 საუკუნის ბოლოს, ეს წესი ნაწილობრივ შეიცვალა. ზოგჯერ სუფრის წევრები ავალუბდნენ ნადიმის გაძლიერას ყველასათვის მისაღებ, სასურველ პიროვნებას. თამადას მუდამ წილად ხვდებოდა არტისტულ, გონებამახვილ, დარბაისელ კაცს, რომელსაც თრობა გარეგნულ იერსახეს და ქცევას არ უცვლის. ეს წესი დღესაც გარდაუვლად მოქმედებს თანამედროვე ქართველთა ყოფაში და, როგორც სამკაცთან ტრაპეზს, ასევე, ასეულობით სტუმრით დამშვენებულ ნადიმს ყოველთვის ჰყავს წინამძღოლი. იგი ძლიერ რთულ სამუშაოს ასრულებს –დგამს სანახაობას, სადაც ადამიანებმა საკუთარი თავი უნდა გამოავლინონ, ადგენს სადღევრძელობებს, სიმღერის, ცეკვის, სუფრის წევრთა მჭერმეტყველების თანმიმდევრობას. თამადის ნიჭიერებისა და ძალისხმევის წყალობით, ქეიფის დროს ადამიანური ენერგიის არნახული, ჯანსაღი გაცვლა-გამოცვლა მიმდინარეობს. თამადა ამ ენერგიას კრებს და ერთიან საზოგადო სიკეთედ გარდაქმნის. ეს პროცესი საზღაურია მის მიერ გაწეული შრომისა, რადგან თამადა თავადაც განიცდის მორალურ კმაყოფილებას სიყვარულის ნიშნით წარმართული სუფრის გამო და მისი, როგორც ნადიმის უმთავრესი შემოქმედის ამბიციებიც დაკმაყოფილებულია. როგორც წესი, თამადა არა მხოლოდ ოჯახის კარგად მცნობი და კეთილდამგოფი უნდა იყოს, არამედ ადამიანის ბუნების ღრმად მჭვრეტე და რამდენადმე ფსიქოთერაპევტის უნარით აღჭურვილიც. შეკრებილ საზოგადოებაში მან არავე უნდა დატოვოს ყურადღების გარეშე და ყველას მისცეს თვითგამოხატვის საშუალება. ევროპაში გადასახლებული ქართველი მწერალი გრიგოლ რობაქიძე, რომელმაც არაერთი ესე მიუძღვნა ქართველთა ეთნოკულტურულ ყოფას, მართებულად ამჩნევს ჩვენში ღრმად დაფარულ მისწრაფებას პირველობისაკენ და იმასაც, რომ ეს მისწრაფება განსაკუთრებით ლხინის დროს ვლინდება. „ქართულ ნადიმზე ყველა პირველია“, — აღნიშნავს მწერალი და იქვე დასძენს, რომ სწორედ თამადამ უნდა გამოავლინოს კაცის პირველობა. ზოგი საუკეთესო მროკავი ანუ მოცეკვავეა, ზოგი —მომღერალი, მორკინალი, მჭერმეტყველი თუ მოშირიე. თუ ადამიანი, ერთი შეხედვით, არაფრითაა გამორჩეული, თამადამ რაღაც მაინც უნდა იპოვოს მასში, რითაც ეს ადამიანი თავს მოიწონებს — ერთგულება, სიმამაცე, გაბედულება და ა.შ. თამადამ, რომელსაც უპირველესად პრომეთეული საფრთხის დაძლევა აკისრია, უნდა შექმნას ადამიანთა თანაარსებობის ერთიანი, პოლიფონიური სურათი და ამით დაამარცხოს ქართველთათვის დამახასიათებელი ყველაზე დიდი საშიშროება —მისწრაფება განკერძოების, განაპირებისა და გათიშევისაკენ. თამადის მიერ დადგმული სანახაობრივი სპექტაკლი მისი მხრიდან ერთგვარი მბრძანებლობის ტონალობებს შეიცავს. 21-ე საუკუნის დასაწყისისათვის ამ ტონალობებმა გარკვეული ირონიზაცია შეიძინა და უფრო მბრძანებლობანას თამაშს დაემსგავსა. თუმცა თამაშის წარმოებაზე უკვე არსებობს ერთიანი სოციალური შეთანხმება. სუფრაზე მას ემორჩილებიან და მისგანაც მმართველობის უნარის გამოვლენას ელიან, ოღონდ, ისევ და ისევ, თამაშის წესების ფარგლებში. ყველაზე დიდი იმედგაცრუება სუფრასთან მსხდომთათვის სწორედ უხეირო თამადის გვერდით ყოფნაა. ზოგჯერ თამადის მიერ წარმოჩენილი ადამიანთა მრავალსახოვნება ხშირად ისეთი საინტერესო და მოულოდნელი ხდება, რომ ქართველთა ქეიფი ნამდვილი აღმოჩენების ადგილად

формування інституту тамади господар сам обирав очільника на застіллі. В цей час голова родини добровільно поступався позиціями, оскільки за столом тамада ставав старшим, і всі підкорювалися його волі. А згодом, з кінця XIX століття, це правило частково змінилося. Подеколи присутні на застіллі доручали цю місію людині, яка була прийнятною та бажаною для усіх. Ця місія завжди діставалася особі артистичній, кмітливій та людині шляхетній. Людині, яка у стані сп'яніння не змінювала своєї поведінки та не втрачала чеснот. Це правило незмінно діє і у побуті сучасних грузин. Як пирування трьох людей, так і забава, де присутні сотні осіб, завжди мають свого очільника. Він виконує дуже складну роботу, дає право кожному проявити красномовність, встановлює черговість тостів, пісень і танців. Завдяки його здібностям та зусиллям під час святкування відбувається здоровий обмін людською енергетикою. Тамада збирає цю енергію і скеровує її на благо усіх присутніх. Цей процес є платою за його старання, оскільки тамада отримує моральне задоволення від проведеного застілля у атмосфері любові, і його амбіції є цілком задоволені. Як правило, тамада повинен не тільки бути добрим знайомим родини господаря та людиною, до якої вона прихильна, але й знавцем людської натури, своєрідним психологом. У товаристві він нікого не може лишити поза увагою і повинен усім надати можливість самовиразитись. Виселений у Європу грузинський письменник Грігол Робакідзе, який не одне есе присвятив етнокультурному побуту грузинів, правильно підмічає, що у них глибоко приховане прагнення до першості і те, що це прагнення проявляється також під час застілля. «За грузинським столом кожен має в чомусь першість», - зазначає письменник і додає, що саме тамада має вивідати цю здібність у тій чи іншій людині. Хтось найкраще танцює, хтось співає, інший є найкращим борцем, ще інший - найбільш красномовний. Якщо людина на перший погляд нічим не вирізняється, тамада все одно мусить знайти щось таке, чим цей гість зможе пишатися - вірність, сміливість, хоробрість. Тамада повинен створити суцільну поліфонійну картину співіснування різних людей і таким чином побороти притаманне для грузин найбільш небезпечне прагнення до відокремлення і відмежування. Видовищному спектаклю, постановником якого є тамада, характерна свого роду наказова тональність. За столом йому підкоряються і вимагають від нього авторитетності в межах правил застілля. Найбільшим розчаруванням для гостей є сидіти разом із недолугим тамадою.

იქცევა ხოლმე, რადგან ნიჭიერად წარმოთქმული სადღევრძელოს შემდეგ, კარგად ნაცნობი ადამიანიც კი, შესაძლოა სრულიად ახალი, უცნობი შტრახებით გაბრწყინდეს. ამ ყველაფერს კი დიდი ოსტატობა, კაცთმოყვარეობა და გულწრფელობა სჭირდება. აღმოსავლელი ბრძენისა და მოგვის სულ მცირე ნაწილი მაინც უნდა ღვიოდეს შენში, რომ ისეთი სადღევრძელო წარმოსთქვა, რომელიც ადამიანს აბედნიერებს — არა ტანჯვის, არამედ სიამოვნების გზით, კათარზის განაცდევინებს.

რაკი ქართული კულტურა დიონისური, ანუ მოძრავი ფენომენია, თამადას კიდევ ერთი დელიკატური და საკმაოდ ძნელადშესასრულებელი მოვალეობაც აქვს — მან უნდა მოახერხოს, რომ ბახუსურ საწყისებზე აღმოცენებული ნადიმი მხოლოდ ლხინად დარჩეს და ბაკქანალიაში არ გადაიზარდოს, რის საშიშროებამაც განსაკუთრებული მასშტაბები შეიძინა მე-20 საუკუნის საქართველოში.

მკვლევართა შორის არსებობს მოსაზრება, რომ თამადის ინსტიტუტის ამ სახით ჩამოყალიბება ქართველების მონარქიაზე ნოსტალგია და მეფის მონატრების დაკმაყოფილებაა, მცირე მასშტაბში განხორციელებული. სუფრა—ლოკალური კულტურული სივრცეა, სადაც თამადა ცდილობს დაამკვიდროს მორალური და ზნეობრივი ფასეულობები, განახორციელოს ადამიანური ყოფის იდეალური მიზნ-მოდელი. ოღონდ, თანდათანობით, თამადის შინაარსი კარგავს დამახასიათებელ პათოსს, ნელ-ნელა ხდება მისი დესაკრალიზაცია. იცვლება მოთხვენები. თანამედროვე თამადა ზოგჯერ უკვე, თითქმის თავად თამაშობს პაროდიას საკუთარ თავზე და ამგვარი ირონიზაცია უფრო შემოქმედებითი, იუმორის უხვად შემცველი და შესაბამისად წარმატებულია. ყოველ შემთხვევაში, ამ ინსტიტუტის შენარჩუნება ქართულ სივრცეში ჯერჯერობით არანაირ უხერხულობას არ იწვევს და მასში მიმდინარე ცვლილებებიც, ალბათ, სოციალურ-კულტურულ ცნობიერებაში მიმდინარე პროცესებს ნაწილობრივ მაინც შეესაბამება.

მარინა სირბილაშვილი-ყიფშიძე

ინკოლი რізносторонність проявлених людських якостей стає настільки різноманітною, цікавою і несподіваною, що дозволяє перетворюється на місце суцільних знахідок, оскільки після здійно сказаного тосту просто добре відома людина може проявитися у досі невідомому світлі. Усе це потребує неабиякої майстерності, щирості та любові до людей.

Тамада має ще одну делікатну та відповідальну місію - він повинен зробити так, щоби пирування, яке виникло на первинних засадах бахусу, залишилося святкуванням і не переросло у вакханалію. Серед дослідників побутує думка, що формування інституту тамади у тому вигляді, у якому воно існує, є у грузинів своєрідною ностальгією за монархічним ладом, втіленим у малому масштабі. Застілля - локально-культурний простір, де тамада намагається встановити морально-етичні цінності, втілити ідеальну міні-модель людських взаємовідносин, тільки, на жаль, поступово зміст тамади втрачає характерний пафос, поступово відбувається його десакарлізація, змінюються вимоги. Сучасний тамада часом наче сам себе пародіює, і такого роду іронізація виглядає більш творчою, багатою на гумор і, відтак, більш успішною. У будь-якому випадку збереження інституту тамади у грузинському просторі на разі не відчуває незручності, і зміни, які у ньому відбуваються, частково відображають соціально-культурні процеси.

Маріна Сірбілашвілі-Кіпшідзе

ისტორია, რომორც ხიდი ІСТОРІЯ ЯК МІСТОК

სალომე დადიანი დებთან ერთად

სალომე დადიანი დებთან ერთად

ა/წ 7 აპრილს ზუგდიდის საგამოფენო დარბაზში მოქალაქეები ქალაქის ისტორიამ შევსდნენ. ფოტოგამოფენაზე — სახელწოდებით „გარინდული წამი“ — ორგანიზატორებმა კიდევ ერთხელ შეახსენეს თანამემამულეებს ის ადამიანები და ის მოვლენები, რომელთაც მეტწილად განაპირობებს ქალაქის წარსული და აწმყო. თუმცა მეცნიერული კვლევებისა და მოხსენებების ნაცვლად, დამთვალიერებლებს მეგზურობა ფოტოებმა გაუწიეს.

თემურ კემულარია, როგორც თვითონ ამბობს, მეექვსე თაობის ზუგდიდელია. მისმა ოჯახმა თითქმის ნახევარი საუკუნე შეაღწა უნიკალური ფოტოების შეგროვებას, ციფრულ ფორმატში გადაყვანას და საექსპონატოდ მომზადებას. ფოტოგამოფენის იდეა დიდი ხნის წინ გაჩნდა, თუმცა მხოლოდ ახლა გახდა შესაძლებელი, აუდიტორიისთვის მისი წარდგენა. ფოტოებიც და მათი მოკვლევა-შეგროვების ისტორია ბატონ თემურს თავის დედას, ქალბატონ ლუიზა ციმიტას ასხენებს, რომელიც ათეული

3 სьомого квітня цього року виставкова зала Зугдіді зібрала мешканців міста, зацікавлених у його історії, на фотовиставку під назвою «Завмерла мить». Організатори вкотре нагадали його жителям про людей та події, які обумовили минуле та майбутнє Зугдіді. Замість науково-дослідних доповідей відвідувачам показали тільки фото.

Один з організаторів Тему́р Кемула́рія - зугдидець у шостому поколінні, його родина майже півстоліття збирала унікальні фотографії, оцифровувала та готувала до експозиції. Ідея зробити фотовиставку зародилася давно, хоча можливість показати її аудиторії з'явилась тільки зараз. Фотографії та пошуки їх пов'язані з його матір'ю - Луїзою Цимінтією, яка десятиліттями займалася педагогічною діяльністю. Ось що він розповідає: «Будинок, у якому виросла моя матір, був розташований на вулиці Шота Руставелі. Його викупили у родини Дадіані, він за оформленням саду та інтер'єру нагадував резиденцію царської родини. Це розвинуло у матері любов до садівництва, вона вивчила історію цих садівників та їхніх нащадків. Кілька з них виявились її друзями. На цій виставці представлені фотографії німецьких та італійських садівників. Мати

неабияк цікавилась історією, зокрема їхнім родом, оскільки саме завдяки їм Зугдіді став культурним, освітнім та політичним центром». Тему́р Кемула́рія підводить нас до фотографій і детально розповідає історію кожної.

Як з'ясувалося, на виставці здебільшого були представлені фото двох майстрів - Лаврентія Сабахтарішвілі та Сартанія (ім'я невідомо). Як розповідає Тимур, саме ці люди фотографували у кінці XIX - на початку XX ст. гостей та мешканців міста. Серед їхніх робіт є фото Акакія Церетелі. Є фотографія працівників компанії Siemens, які проводили телеграфну лінію. Тут також є знімка письменниці, критика та публіциста Іони Меунаргії, яку зробили у селі Цайші Зугдидського району.

წლების განმავლობაში პედაგოგიურ საქმიანობას ეწეოდა: „სახლი, სადაც დედაჩემი გაიზარდა, იყო რუსთაველის ქუჩაზე. ეგ თავის დროზე სალომე დადიანის პირის ფარეშისგან შეიძინეს და გამომდინარე აქედან, ეზოშიც ყვავილებისა და სხვა მცენარეების დეკორატიული წყობა მიმსგავსებული იყო ბოტანიკური ბაღის წყობას. ეტყობა, აქედან გაუჩნდა დედაჩემს სიყვარული მებაღეობისადმი, თავისთავად დადიანების ბაღისადმიც. მათი მებაღეების ისტორია გამოიკვლია, მათი შთამომავლები შეისწავლა, აღმოჩნდა, რომ რამდენიმე მათგანი მისი მეგობარიც ყოფილა. ამ გამოფენაზე დადიანების გერმანელი და იტალიელი მებაღეების ფოტოებიც არის წარმოდგენილი. ასე რომ, დედას ძალიან აინტერესებდა ისტორია, დადიანების ისტორია განსაკუთრებით, რადგან სწორედ მათი მშვეობით გახდა ზეგდირი კულტურის, განათლების, პოლიტიკური ურთიერთობების ერთ—ერთი ცენტრი“. თემურ კემულარიას ფოტოებთან მიყვავართ და თითოეულის ისტორიას დეტალურად გვიყვება.

როგორც გაირკვა, ღონისძიებაზე ძირითადად ორი ხელოვნის, ლავრენტი საბახტარიშვილისა და სართანას (სახელი უცნობია), მიერ გადაღებული ფოტოები იყო გამოფენილი. თემურ კემულარია გვიყვება, რომ სწორედ ეს ორი ფოტოგრაფი იღებდა მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოს თუ მეოცე საუკუნის დასაწყისში ქალაქის მკვიდრებსა და სტუმრებს. სტუმრებს შორის გამორჩეული ადგილი აკავი წერეთელს აქვს მიკუთვნებული. ერთგან „სიმენსის“ ჯგუფის წევრებსაც ნახავთ, რომელთაც ტელეგრაფის საზიგაპყავით, აქვე არის მწერლის, კრიტიკოსისა და პუბლიცისტის იონა მენუარგიას ფოტო, რომელიც ზეგდირის რაიონის სოფელ ცაიშშია გადაღებული.

განსაკუთრებული ადგილი დადიანების მუზეუმის დამაარსებლის აკაკი ჭანტურიას ფოტოს უკავია. ისტორიკოსები შემთხვევით არ აღნიშნავენ, რომ აქ ქართველი მეცნიერისა და საზოგადო მოღვაწის ღვაწლი ამ დრომდე შესაბამისად არ არის შეფასებული.

„თამამად შეიძლება ითქვას, რომ აკაკი ჭანტურიას მსგავსი მასშტაბის მოღვაწე XX საუკუნეში სულ რამდენიმე გვიყავს. მაშინ, როცა საქართველოს ეროვნულ მთავრობას პრობლემები შეექმნა, აკაკი ჭანტურია ლონდონიდან მოუწოდებდა მთელ ევროპას, მხარში ამოდგომოდნენ ახალ ქართულ სახელმწიფოს. ალბათ სწორედ ამ ფაქტმა განაპირობა ერთი შემთხვევაც, რომელსაც რატომღაც არც თანამედროვე მკვლევარები აქცევენ დიდ ყურადღებას: ნოე ჟორდანიამ ბატონი აკაკი დაიბარა და საქართველოს მთავრობაში საგარეო საქმეთა მინისტრის თანამდებობა შესთავაზა, თუმცა ნამდვილმა ინტელექტუალმა უარი განაცხადა ასეთ მაღალ ჩინზე და სთხოვა ჟორდანიას სამეგრელოში მუზეუმის დაარსების ნებართვა. ამგვარი ფაქტი არათუ მაშინდელი, არამედ თანამედროვე საქართველოსთვისაც კი ძალიან უჩვეულოა.“ – ამბობს ერთ—ერთ ინტერვიუში ისტორიკოსი გიორგი კალანდია. კაროლინის შტატის ბარეტის კოლეჯის კურსდამთავრებულმა ყველაფერი გააკეთა იმისთვის, რომ დადიანების მიმოფანტული განძი შეევსოვებინა და უნიკალური მუზეუმი დაეარსებინა. „ვიმუშავე 12 წელი ისე, რომ შევბულება არ მქონია, თბილისში წასვლისას სშირად მეძინა იატაკზე ან მაგიდაზე, ვწმენდდი და ვვვიდი თვითონ...“ – წერს ერთგან მუზეუმის პირველი დირექტორი, რომელსაც ბედის ირონიით, მუზეუმი იმ ადამიანებმა დაატოვებინეს, რომლებიც თავად აკაკი ჭანტურიამ მიიყვანა ქართული საგანძურის სადარაჯოზე.

აკაკი ჭანტურიას ღვაწლზე საუბარი შორს წაგვიყვანს, ამიტომ მივყვეთ ფოტოგამოფენის სხვა ისტორიულ პერსონებს. გამორჩეული სილამაზით ასეთივე გამორჩეული ადგილი უკავია სალომე დადიანის და მისი დების ფოტოს. თავად სალომე საფრანგეთშია დაკრძალული, მისი მულღუ აშილი კი სამეგრელოში. სხვათაშორის, გამოფენაზე აშილის აკლდამის ფოტოსაც ნახავდით.

თანამედროვეთაგან მეგზური კლოდ დე კემულარიას გამოარჩევს,

Почесне місце займає фото засновника музею Дадіяні Акакі Чантурії. Історики невинпадково наголошують на тому, що робота грузинського вченого та громадського діяча належно не оцінена.

«Сміливо можна стверджувати, що у ХХ столітті людей такого рівня було небагато. У той час, коли у грузинській народній владі виникли проблеми, Акакі Чантурія закликав усю Європу підтримати Грузію. Цей факт спричинив до одного випадку, на який чомусь не звертають особливі уваги сучасні дослідники: Ное Джорданія запросив пана Чантурію до себе і запропонував йому посаду міністра закордонних справ Грузії. Останній відмовився від такої почесної посади і попросив президента дозволити йому у Зугдіді створити будинок-музей. Цей факт не те, що у минулому, а й у сучасній Грузії є рідкісним», - каже у одному зі своїх інтерв'ю історик Гиорги Каландія.

Випускник Коледжу Баретта штату Кароліна зібрав усі коштовності, розкидані по цілому світі, та заснував музей.

Про нього можна розповідати багато, проте ми не затримуємось і прямуємо експозицією далі. Вирізняється красою Саломе Дадіані разом із сестрами. Вона похована у Франції, а її чоловік Ашіл у Мегрелії. Є фотографія його гробівця.

Серед сучасників у експозиції вирізняється член Почесного легіону Франції, політик, представник Франції

რომელიც ზეგდირში ბოლოს 2010 წელს იყო ჩამოსული. საფრანგეთის საპატიო ლეგიონის წევრს, პოლიტიკოსსა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში საფრანგეთის ყოფილ წარმომადგენელი სიამაყით აღუნიშნავს სამეგრელოში, რომ ამაყობს ქართული ფესვებით. ბატონი თემურ კემულარია ხაზს უსვამს, რომ მისი მემუარების კრებულისთვის წინასიტყვაობა აშშ-ს ყოფილმა სახელმწიფო მდივანმა და ნობელის მშვიდობის პრემიის ლაურეატმა ჰენრი კისინჯერმა დაწერა.

ფოტოებზე კიდევ ერთი მშვიდობის ნობელიანტია გამოსახული — ბერტა ფონ ზუტნერი, რომლის ურთიერთობა ეკატერინე ჭავჭავაძის ოჯახთან 1866 წელს, პამბურგში დაიწყო. ავსტრიელი ქალბატონი მეუღლითურთ იმდენად მოხიბლულა საქართველოზე საუბრით, რომ გადაწყვიტა ეკატერინე ჭავჭავაძეს გაჰყოლოდა.

ჩვენი მიზანი იყო იმ ქვეყანაში მოხვედრა, საიდანაც იაზონმა ოქროს საწმისი გაიტაცა, – წერდა ბერტა.

საქართველოში გატარებული 9 წლიდან 5 მათ ზეგდირში დაჰყვეს. დადიანების კარის სტუმრები ფრანგ ჟურნალისტ ჟიულ მერიესთან ერთად „ვეფხისტყაოსნის“ ფრანგულად თარგმნაში იონა მენუარგიას ეხმარებოდნენ...

ბერტას ამავი საქართველოსთან ერთად მთელი მსოფლიოს წინაშე მიუძღვის. პაციფისტმა ქალბატონმა ყველაფერი გააკეთა იმისთვის, რომ იმდროინდელ მსოფლიო პოლიტიკურ ელიტას ომებზე მეტად, მშვიდობის განმტკიცებაზე ეფიქრათ...

როგორც ხედავთ, ზეგდირის საგამოფენო სივრცემ უამრავი ისტორია გააერთიანა. ორგანიზატორების ჩანაფიქრიც რეალობად იქცა — თანამედროვე ადამიანებმა წარსულისკენ გაიხედეს და არაერთხელ წაკითხულ—გაგონილ ამბებში ახალი სიღრმეები შეიცნეს.

მალხაზ ჭკადუა

в ООН Клод Декумуларія, який востаннє відвідав Зугдіді 2010 року і завжди пишався своїм грузинським корінням. Кемულарія наголошує, що передмову до його мемуарів написав колишній Держсекретар Сполучених Штатів, володар Нобелівської премії миру Генрі Кісінджер.

На фотографіях є ще один володар премії Берта фон Зутнер, яка з 1866 року заприятелювала у Гамбурзі з родиною гнягині Мегрелії Єкатерини Чавчавадзе . Австрійську пані настільки захопили розмови про Грузію, що вона вирішила поїхати зі своїм чоловіком до цієї країни разом з Єкатериною.

«Нашою метою було потрапити до країни, звідки Яссон викрав золоте руно», - писала Берта.

З дев'яти років у Грузії п'ять вони провели у Зугдіді, гостювали в родини Дадіані і разом з французьким журналістом Жулем Муріє допомагали у перекладі «Витязя у тигровій шкірі» Іоні Меунаргії.

До слова, Берта фон Зутнер була першою жінкою, яка отримала Нобелівську премію миру та другою після Марії Склодовської-Кюри лауреаткою Нобелівської премії у світі. Вона робила усе, аби політична еліта того часу виступала за мир, а не провокувала військові дії...

Як бачимо, зугдідський виставковий простір об'єднав безліч різних історій. Задум організаторів був утілений, аби сучасники подивилися на минуле і не раз прочитані та почуті історії побачили по-новому.

Малхаз Чкадуа

დიარა, ანუ მეგრული ქორწილი DİARA, ABO MEGRELS'YK VEŚİLLY

ნიკა სიმონია ჩვენებურია. ხუთი წლის იყო კიევში რომ ჩამოვიდა. ამჟამად იგი XI კლასის წარჩინებული მოსწავლეა. ოქროს მედლის კანდიდატი. ისტორიაში კიევის რაიონულ თუ საქალაქო ოლიმპიადებში არაერთგზის გამარჯვებული. მცირე აკადემიის ნამდვილი წევრი. ოცნებობს, დიპლომატი რომ გახდეს.

კარგად ესმის, ყოველი ერის სულიერი თუ კულტურული სიმაღლე ფესვებიდან რომ იზომება. ამიტომაც უღრმავდება გონებისთვალთ ფესვებს — ისტორიას, საქართველოს, უკრაინის ისტორიას... მისი გულისყური, ფიქრი და გონება იქითაა მიმართული. ეცნობა ხელმისაწვდომ ისტორიულ პირველწყაროებს, აანალიზებს და არ ეშინია საკუთარი თვალსაზრისის გამოთქმისა.

ნიკას უკვე იცნობს ჩვენი ჟურნალის მკითხველი საინტერესო პუბლიკაციით — „ბრილის სამაროვანი“ („საქართველო“ 1 (12) 2012 წ.). დღეს იგი ქართული ქორწილის ერთ-ერთ ტრადიციამე მოგვითხრობს.

სოსო ჩოჩია

ქრისტიანულ სამყაროში ერთ დროს ძალიან გავრცელებული იყო ე. წ. მისიონერობა: გარკვეულ პირებს ეკლესია აგზავნიდა არაკათოლიკურ ქვეყნებში რომის კათოლიკური სარწმუნოების პროპაგანდის კონგერგაციის დავალებით. 1635 წ. რომის პაპმა ურბან VII—მ საქართველოში, ოდიშის სამთავროში, მიავლინა არქანჯელო ლამბერტი, იტალიელი კათოლიკე-მისიონერი, რომელმაც აქ 1653 წლამდე დაჰყო. იმოგზაურა სამეგრელოში, აღწერა აქაური ბუნება, ხალხი, მათი წეს-ჩვეულებები. მისი ნაშრომი, სახელწოდებით, „კოლხეთის აღწერა“ ნეაპოლში გამოიცა 1654 წ. ლამბერტის ყურადღება მიიქცია იმდროინდელი ქორწილის წესებმა, რაშიც ზუსტად აისახებოდა მეგრული კაცის ხასიათი.

„ჩვენს ევროპაში როცა ცოლს ირთავენ, უმთავრეს საგნად აქვთ მზითვის მიღება. ამიტომ ხშირად მოხდება ხოლმე, რო, ყურადღებას არ აქცევენ არც ტანის უშნობას, არც დაბალ შთამომავლობას, როცა არის კარგი და მდიდრული მზითვეი. საზოგადოდ ჰფიქრობენ რომ ყოველსავე ნაკულუევანებას დაჰფარავს ოქრო და ვერცხლი. ამიტომაც ხშირია, რომ დიდებულები თავს იდაბლებენ, ცმაწვილები უშნო და უკბილო ბებრებს ირთავენ. კოლხიდაში ასე როდია... მეგრელები ცოლში ეძებენ ფიზიკურ სიმშვენიერეს, კარგ შთამომავლობას და საუკეთესო ზრდილობას. სამაგიეროდ სასიძომ უნდა მიუტანოს ქალის მშობლებს დიდი საჩუქარი და მდიდრული ძღვენი. ამიტომაც ქორწინებას ამ ქვეყანაში თუ აბრკოლებს, ისევ ეს ვალდებულება სასიძოსი... ჩვეულებრივ საჩუქრად მოყავთ ხოლმე ძროხები და ხარები, ან ცხენები, ან ყმები და ან სხვა ამისთანები. ჩემს დროს მოხდა ოდიშის

Ніка Сімонія наш співвітчизник. Йому було лише 5 років, коли він переїхав до Києва, Сьогодні ж він учень 11 класу, кандидат на золоту медаль, неодноразовий переможець київських районних та міських олімпіад. Дійсний член Малої Академії Наук. Мріє стати дипломатом.

Добре розуміє: духовна й культурна висота кожної нації вимірюється і визначається від кореня. Ось чому він углиблюється розумом у корені – в історію, в історію Грузії і України... Його серце, розум, думки й почуття звернені до неї. Він всім своїм єством проживає її. Ознайомлюється з доступними першоджерелами, аналізує і не боїться висказувати свою власну точку зору.

Ніку вже добре знає наш читач цікавою публікацією «Скарб Брілі» («Сакартвело» 1 (12) 2012 р.). Сьогодні він нам розповість про традиції грузинського весілля.

Сосо Чочія

Був період в історії людства, коли було дуже поширене в християнському світі явище місіонерства,

мთავრის და ჩერქებთა სახელგანთქმული ქაშიაქ მეფის ასულის დაქორწინება. ქაშიაქ მეფის მოციქულები მოვიდნენ ოდიშში და მისი სახელით განაცხადეს, რომ მეფეს სურს ეს ქორწინებაო და თხოულობსო საჩუქარად ასს ყმას, სხვადასხვა ქსოვილით და ხალით დატვირთულსო; ასს ძროხას; ასს ხარს და ასს ცხენსო, ამის ასრულებლობა, რასაკვირველია, არ იქნებოდა, რადგან წინაღმდეგ შემთხვევაში ქორწინება არ მოხდებოდა“ , — აქედან გამომდინარე, ჩვენ შეგვიძლიათ დავასკვნათ, რომ XVII საუკუნის სამეგრელოში ევროპული შეხედულებები პოპულარული არ იყო და მეგრელები იცავდნენ თავიანთ მამაპაპურ ტრადიციებს. ასევე აღსანიშნავია ოდიშის მთავრის ლევან II დადიანის პოლიტიკური და ეკონომიკური კავშირი ჩრდილოეთ კავკასიის სახელმწიფოებრივ გაერთიანებასთან — ჩერქეზეთთან. პირველწყაროს მიხედვით, კერძოდ ქაშიაქ მეფის სურვილი და ინიციატივა იყო გაეთხოვებინა მისი ასული სამეგრელოს მთავარზე; ეს ნიშნავს იმას, რომ ორმხრივი ურთიერთობები საკმაოდ აქტიური, ნაყოფიერი, პროგრესული იყო და ორივე მხარეს აკმაყოფილებდა.

„როცა საჩუქრების რაოდენობა გადაწყვეტილია, ნიშნობას გამართავენ. რადგან გადაწყვეტილი არ არის, თუ რა ხნის უნდა იყვნენ ნიშნობის დროს სასიძო-სარძლო, სულ პატარეებსა, სამი-თხუთი წლისას დანიშნავენ ხოლმე, როცა ზოგჯერ მონათლულებიც არ არიან“, — დანიშვნა ბავშვობის ასაკში ძალიან გავრცელებული ამბავი იყო არა მარტო ქართველებს შორის, არამედ მსოფლიოს სხვა ქვეყნებშიც, კერძოდ ინდოეთის, ჩინა, თუ შუა აზიისა და სხვა, რაც, უპირველეს ყოვლისა, იმაზე მეტყველებს, რომ ჩვენი წინაპრები მსოფლიოს ერთიანი ცივილიზაციის განუყოფელი მკვიდრნი იყვნენ.

„ნიშნობისთვის ამორჩეულ დღეს ჩვეულებად აქვთ, რომ სარძლოს მამა ან დედა მოიწვევს სასიძოს ყველა მისი ახლობელ ნათესავებით, და ამ წვეულებაში სასიძომ უნდა მიაღწიოს ნიშნად თავის საცოლეს ან ვერცხლის თასი, ან ბეჭედი, და ან ოქროს ფული. ამით ნიშნობა სრულდება. ვიდრე სარძლო მშობლების სახლში იმყოფება, სასიძომ ყოველ მოსვლაზე უნდა მოიყვანოს თან რამდენიმე ხარი და მოიტანოს ბლომად ღვინო და საჭმელი. ყოველსავე ამას იმავე დღეს გაათავებენ, რადგან დიდ წვეულებას გამართავენ, რომელზედაც მოიწვევენ ახლობელ ნათესავეებს და მეგობრებს. ამ შემთხვევაში, კარგად აღზრდილი ქალები სასიძოს კიდევ რომ შეხვდნენ პირისპირ, არ შეხედავენ, რათა ამით თავის მორცხვობა დაამტკიცონ. ხოლო თუ სასიძო არ მოუშვა და მოინდომა მაინც და მაინც ქალებთან მუსაფიო, ხშირად მოხდება ხოლმე, რომ ტკბილი სიტყვის მაგიერ მკვახე პასუხს მიიღებს“, — აქ პარალელის გაღება შეიძლება იმდროინდელ ევროპულ ქალ-ვაჟთა ურთიერთობებთან, რომელთა შორის ის, მორალით აღნიშნული, დისტანცია ნაკლებად დაცული იყო, რასაც ხშირად მოჰყვებოდა ხოლმე სავალალო საზოგადო ვითარება.

„ყველა რომ შეიკრიბება, ვიდრე სუფრაზე დასხდებოდნენ, მოიწვევენ მღვდელს ან ეპისკოპოსს გვირგვინის

а саме в Європі: церква відправляла проповідників у некатолицькі країни задля пропаганди конгрегації Римсько-католицької віри. У 1635 р. Папа Урбан VII відправив у тогочасне князівство Одіші (Самеґрело) одного з своїх учнів - Дон Арханджело Ламберті - італійського католика-місіонера, який до 1653 р. подорожував Грузією, Самеґрело, та описував місцеву природу, людей і звичаї. Його дослідницька робота була опублікована в грудні 1654 р. у м. Неаполь під назвою «Опис Колхиди». Подорожуючий звернув особливу увагу на канони тамтешнього весілля, яке яскраво відображає характер меґрелів.

«В Європі, коли обирають наречену, головну роль відіграють її статки та придане, тому й часто трапляється так, що не звертають увагу на фізичний вигляд. Суспільство вважає, зовнішні недоліки зможе прикрити жменя золота або ж срібла. У наш час знатні й шляхетні люди самі ж суперечать своїм принципам та своїй гідності, а хлопці ж беруть за дружину беззубих старих жінок. У Колхиді все навпаки: меґрели звикли шукати в жінці природну красу й найкраще виховання. За традиціями наречений повинен був принести до майбутніх свекра та свекрухи різноманітні дарунки. Відповідно, якщо існує якась обставина, яка запобігає браку в цій країні, то це зобов'язання нареченого. Зазвичай подарунки приносили у вигляді корів і волів, або коней, чи кріпаків. Під час моєї подорожі сталося весілля володаря Одіші з добре прославленою дочкою черкеського правителя Кашіака. Піддані Кашіака приїхали в Одіші та від його імені оголосили, що він щиро бажає цього вінчання і просить 100 кріпаків, запряжених у різні види тканин та килимів, 100 корів, 100 волів, 100 коней, невиконання цього б означало скасування весілля». Виходячи звідси можна стверджувати те, що в 17 ст. у Самеґрело не були популяризовані «європейські» погляди й меґрели продовжували зберігати свої споконвічні традиції. Також, варто зазначити про політичний та економічний союз із державотворенням в Північному Кавказі – Черкесія. Згідно з документом, саме правитель цих земель – Кашіак - виявив бажання віддати свою, відому своєю

საკურთხეblად. თუ იქვე არის კარის ეკლესია, მთელი შეკრებილება იქ მიიმართება. თუ კარის ეკლესია არა აქვთ, მიდიან მარანში, რომელსაც ეკლესიასავით პატივს სცემენ, და იქ დააქორწინებენ შემდეგის წესით“ , — ეს საინტერესო ტრადიცია არცერთ ერს არ ახასიათებს, გარდა ქართველებისა და მეტეველებს იმაზე, რომ ჩვენ ოდითგანვე მიწათმოქმედი, მევენახე ერი ვართ... „მეფე-დედოფალი ამოირჩევენ ერთ ნათესავს, რომლის მოვალეობა შემდეგია: სამღვდლო პირი რომ შეიმოსება, ხსენებულმა ნათესავმა უნდა შემოიყვანოს, მეფე-დედოფალი ეკლესიაში ან მარანში, ხელში უჭირავთ მათ თითო ანთებული სანთელი. წინ მიდიან მეფე-დედოფალი და მათ მისდევთ სამღვდლო პირი და ის, რომელსაც ხელში უჭირავს ორი გვირგვინი მეფე-დედოფლის თავზე დასადგმელად, სამღვდლო პირი თავის წიგნიდან უკითხავს მეფე-დედოფალს მრავალ ლოცვას. როცა ლოცვებს დაასრულებს, ერთ გვირგვინს დაადგამს მეფეს და იტყვის: „გვირგვინოსან არს მონა ღვთისა ესა და ეს“. მერე მეორე გვირგვინს დაადგამს დედოფალს, და ამბობს: „გვირგვინოსან არს მხევალი ღვთისა ესა და ეს“. შემდეგ აიღებს ხელში ღვინით სავსე ჭიქას და მიაწოდებს სასმელად ჯერ მეფეს და მერე დედოფალს... როცა ისინი ღვინოს დალევენ, ნათესავი წემსით და ძაფით მეფე-დედოფლის ტანისამოსებს ერთმანეთს მიაკერებს. სამღვდლო პირი კიდევ იტყვის რამდენსავე ლოცვას და შემდეგ ამისა მეფე-დედოფალს გვირგვინებს ახდის. მაშინ ნათესავი დანით გააცალკევებს მეფე-დედოფლის ტანისამოსს და ამით დასრულდება გვირგვინის კურთხევა.

ეკლესიაში რომ ეს წესი დასრულდება, ყველანი დიდის სიამოვნებით და სიხარულით მიდიან სახლში, რათა დიდი ნადიმი გადაიხადონ. კაცები დასხდებიან ერთ მხარეზე და ქალები — მეორეზე. მეფე-დედოფალი დასხდება გამოჩენილ

ვიხვანისთ, дочку за володаря Одіші - це означало існування двосторонні відносини, які розвивались досить активно, продуктивно, прогресивно, та задовольняло обидві сторони.

«Коли вирішена кількість подарунків, починають готуватись до весілля. Поки не вирішено скільки років повинно бути нареченому та наречені на момент взяття шлюб, їх заручають у віці 3-4 років, тоді, коли вони навіть не хрещені. Зазвичай, у певний обраний день, батько або ж мати дівчини запрошує всіх близьких родичів, і на такий зустрічі хлопець повинен подати нареченій срібний кубок, перстень або золоті монети. На цьому заручини закінчуються. Доки наречена знаходиться у будинку батьків, наречений при кожному приході зобов'язується приводити декілька биків та приносити багато вина та їжу. Вони з'їдять це все у той же день, бо організовують великий бенкет, на який запрошують близьких родичів і друзів. У цьому випадку, відмінно виховані жінки навіть і не глянуть на нареченого, не підіймуть на нього очей». Вінчання у дитячому віці було розповсюдженим не лише поміж грузинів, але й серед інших багатьох народів: Індії, Передньої, Середньої Азії та інших. Це показує нам невід'ємність нашої культури, культури наших предків, від єдиної світової цивілізації.

«Коли наречений та наречена досягнуть шлюбного віку, про це повідомляють усім знайомим, і визначаються із днем весілля. Всі намагаються постати на весіллі гідно, з багатьма супроводжуючими. У домі нареченої тим часом відбувається застілля». Тут можна провести паралель із відносинами європейських чоловіка і жінки, між якими та, встановлена мораллю, межа дотримувалась менше,

და საპატიო ადგილზე: მეფე — კაცების მხრით და დედოფალი — ქალების მხრით. ჩვეულებრივ აგრე გაატარებენ მთელ ღამეს ჭამაში, სმაში და სიმღერაში.

როცა ქალს გააგზავნიან ქმრის სახლში, მშობლები მოვალედ სთვლიან თავის თავს ცარიელი არ გაუშვან... ჩვეულებრივ გაატანებენ მშვენიერ ლოგინს, რამდენიმე ზანდუკით სხვადასხვა სამოსს და საცვალს, ორს ან სამ მოსამსახურე გოგოს, ცხენებს მისთვის და მისი მოსამსახურეებისთვის, ერთ დიდ ქვაბს და ვერცხლის თასს. ამ ბარგს დიდი ადგილი უნდა ეჭიროს, რომ ყველამ დაინახოს. ქალი რომ მოჰყავთ ქმრის სახლში, თან ახლავს მრავალი ცხენოსანი კაცი და ქალი და მშობლის საჩუქრებით დატვირთული ყმები. ეს ხალხი მთელი გზა სიმღერით და დიდის მოლხენით მიდის. როცა კი მივლენ ქმრის სახლში, აქ ხელახლა გააჩაღებენ ნადიმს და დაურიგებენ საჩუქრებს იმათ, ვინც ქორწილში მონაწილეობა მიიღო“.

მეგრული ქორწილი ანუ დიარა XII საუკუნეში მოიცავდა როგორც ქრისტიანულ, ასევე ძველქართველურ ჩვეულებებს, რაც სრულიად არ არის გასკვირი. დონ ლამბერტისთვის ეს ყველაფერი ახალი იყო, გამაოცებელი, რადგან ეს ადათ-წესები სრულიად განსხვავდებოდნენ გვიანი შუა საუკუნეების ევროპული ადათ-წესებისაგან. ლამბერტი ასევე ხაზს უსვამს მეგრელების სულიერ-მორალურ პრინციპებს, რაც იმის დამადასტურებელია, რომ ხალხს ცივილიზირებული ურთიერთობები აკავშირებდა. ავტორი ის იშვიათი ადამიანია, რომელმაც აღწერა ქართველების ყოფა-ცხოვრება, კერძოდ სამეგრელოში, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია ქართული ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მეცნიერებისათვის და საზოგადოებისათვის.

ყო, у свою чергу, часто породжувало негативні суспільні явища.

Коли всі зберуться, поки сядуть за стіл, для освячення корон запросять священника або єпископа. Якщо при дворі є церква, всі гості направляються до неї. Якщо ж нема – ідуть до льоху, який шанують так, як і церкву, і вінчання відбувається там, за традиціями. Наречений та наречена виберуть одного родича, який повинен виконати наступне зобов'язання: коли священник одягнеться, вищезгаданий повинен провести до церкви або льоху молодят, кожен який тримає в руках запалену свічку. Спереду йдуть наречений-наречена, за якими священник та той, який тримає корони, коли всі зайдуть до приміщення, духовна людина починає читати з священної книги молитви. Після він одну корону надставить над нареченим і промовить: «Коронований є рабом Божим». Потім візьме другу корону і промовить те саме з нареченою. Священник бере до рук кубок з вином, протягує його спочатку до чоловіка, а потім до жінки. Коли вони доп'ють вино, родич ниткою та голкою зшиє їхній одяг. Священник прочитає ще декілька молитов. Родич ножем розсіче нитку, я якою він «зв'язав» молодят і цим завершить обряд освячення корон.

Коли цей обряд завершиться у церкві, всі з великим щастям та радістю направляються до дому, щоб відмітити таку подію. Всі присядуть: чоловіки з одного боку, жінки з іншого. Наречений та наречена сядуть на почесному видному місці: чоловік на стороні чоловіків, а жінка на стороні жінок. Так вони проведуть цілу ніч.

Коли жінку відправлять до будинку її чоловіка, самі батьки вважають за обов'язок не відпускати її з пустими руками, а з ліжком, декількома скарбниціями з одягом, двома-трьома покоївками, конями для переправи, срібним кубком та великий горщик. Цей вантаж повинен бути великим та багатим, щоб всі побачили. вона приїздить до чоловікового дому з багатьма вершниками, кріпаками та подарунками. і жінкам і батькам з подарунками кріпаків. Ці люди цілу дорогу співали з веселим настроєм. Коли ж прийдуть до дому чоловіка, тут як тут розгорнуть пишний бенкет та роздадуть подарунки тим, хто приймав участь у весіллі.

Мегрельське весілля, або Діара, у 17 столітті характеризувалось як і християнськими, так і традиціями прашурів, що не є дивним. Для Дона Ламберті ці всі діяння були новими та чудернацькими, адже таких звичаїв Європа пізнього Середньовіччя ще не бачила. Мандрівник підкреслює моральні та духовні принципи мегрелів, що є свідченням присутності цивілізованої організованості та відносин народу. Автор є одним із тих небагатьох людей, який описував життя грузинів в Мегрелії, праця якого є важливою для грузинської історично-егнографічної науки і суспільства.

ნიკა სიმონია

Ніка Сімонія

ქართველი მომღერალი ოთო ნემსაძე — „გოლოს კრაინის“ ფავორიტი!!! ГРУЗИНСЬКИЙ СПІВАК ОТО НЕМСАДЗЕ — ФАВОРИТ «ГОЛОСУ КРАЇНИ»!!!

„გოლოს კრაინის“ (უკრაინული „ახალი ხმის“) მესამე სეზონის მონაწილე 23 წლის ქართველი ოთო ნემსაძე გახდა. ბრმა კასტინგზე ოთო წარსდგა სიმღერით «Feeling Good». მისმა შესრულებამ ჟიურის ოთხივე წევრის დიდი მოწონება დაიმსახურა, მომღერალმა კი არჩევანი ცნობილი უკრაინული ჯგუფის „ოკეან ელზის“ სოლისტ სვიატოსლავ ვაკარჩუკზე შეაჩერა. ოთოს ადრე შესრულებული აქვს ვაკარჩუკის ცნობილი სიმღერა „Я не здамся без бою“ (არ დავნებდები უბრძოლველად).

ოთო ნემსაძე დაიბადა 1989 წლის 18 ივნისს ქალაქ გორში, დაამთავრა გორის მე-7 საჯარო სკოლა, შემდეგ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი. როგორც თავად ოთო ამბობს, სიმღერა უახლოესმა ადამიანმა, დედამ, შეაყვარა. მიუხედავად იმისა, რომ პროფესიული თვალსაზრისით მუსიკით დაინტერესებული არასდროს ყოფილა, 2010 წელს იგი ვოკალური კონკურსის „ჯეოსტარის“ გამარჯვებული გახდა. აღნიშნული წარმატების შემდეგ მისი ცხოვრება რადიკალურად შეიცვალა და სწავლა მუსიკალურმა კარიერამ ჩაანაცვლა. ახალგაზრდა შემსრულებელი მუსიკოსთა ჯგუფთან ერთად მონაწილეობს კონცერტებზე, ამასთანავე მუშაობს თავის პირველ ალბომზე. „ჯეოსტარის“ გამარჯვებულს, იგი ერთ-ერთ პრიზად ერგო. ალბომი, რომელშიც ათი სიმღერა იქნება წარმოდგენილი „ბრავო რეკორდსში“ იწერება და ოთარ რამიშვილის ხსოვნას ეძღვნება, არანუიერბას ზვიად ბოლქვაძე უწევს.

დღეს ოთო ნემსაძეს არა მარტო საქართველოში, არამედ მის საზღვრებს გარეთაც კარგად იცნობენ. უკრაინა გახლავთ ერთ-

ერთი ქვეყანა, რომელმაც ქართველ მომღერალს არაერთხელ თბილად უმასპინძლა. კიევში ოთო გასულ წელს სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივი გაერთიანება „გეორგიისა“ და ქართულ კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრ „იბერიელის“ მიერ გამართულ ქართული კულტურის ფესტივალზე იქნა მოწვეული. ეს ღონისძიება დიდი წარმატებით სარგებლობს აქაურ ქართველებსა და არა მარტო ქართველებს შორის – იგი ხომ ყოველწლიურად საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს ეძღვნება. ოთო ნემსაძე ასევე იყო საქართველოსა და უკრაინის

Учасником третього сезону «Голосу країни» став 23-річний грузинський співак Ото Немсадзе. На сліпому відборі він виконав пісню “Feeling good”. Його виступ сподобався усім чотирьом суддям, а сам співак зупинив вибір наставника на солісті гурту «Океан Ельзи» Святославі Вакарчуку. Ото раніше виконував відому пісню Вакарчука «Я не здамся без бою».

Ото Немсадзе народився 18 червня 1989 року у місті Горі, закінчив 7-му громадську школу м. Горі, потім факультет економіки та бізнесу Тбіліського Державного Університету. Як каже сам Ото, пісню допомогла полюбити найдорожча людина – мама. Не дивлячись на те, що він ніколи професіонально не захоплювався музикою, у 2010 році Ото став переможцем вокального конкурсу Geostar. Після згаданого успіху його життя радикально змінилося: на перше місце замість навчання вийшла музикальна кар’єра. Юний виконавець разом з гуртом музикантів виступає на концертах та працює над своїм першим альбомом. Переможцю Geostar він дістався як один з призів. Альбом, у якому буде представлено десять пісень, записується у «Браво рекордс» (аранжування робить Звіад Болквадзе) та присвячується пам’яті Отара Рамішвілі.

Сьогодні Ото Немсадзе візнають не тільки в Грузії, а і за її межами. Україна є однією з країн, що не одноразово тепло

საზოგადოებრივი მაუწყებლობების ერთობლივი მუსიკალური პროექტის „10+10“-ის მონაწილე. ქართველმა და უკრაინელმა მაცურებელმა ათი ტური იხილეს და მოისმინეს სიმღერები კინოფილმებიდან, ქართული და უკრაინული ფოლკლორი, რეტრო, როკი თუ ჯაზი.

ქართულმა და უკრაინულმა საზოგადოებამ ოთო ქართული დიასპორის საახალწლო ღონისძიებაზე უფრო ახლოს გაიცივნო. ქართული დიასპორის რეკომენდაციით ოთო რამდენიმე თვის წინ უკრაინული „გოლოს კრაინის“ (ქვეყნის ხმის) მესამე სეზონის კონკურსანტი გახდა. ოთო ნემსაძისთვის მთავარი იყო საქართველო ღირსეულად წარმოედგინა უცხო ქვეყანაში, რასაც მან ნამდვილად წარმატებით გაართვა თავი – იგი უკრაინაში ყველაზე პოპულარული ვოკალური პროექტის ერთ-ერთი ცნობილი და საყვარელი მონაწილე გახდა. მიუხედავად იმისა, რომ კონკურენცია საკმაოდ მკაცრია (პროექტში მონაწილეობენ როგორც უკრაინის, ისე სხვა ქვეყნების წარმომადგენლები). ამ ეტაპზე ოთო „გოლოს კრაინის“ ფინალისტი, ბრმა კასტინგის წარმატებით დასრულების შემდეგ მან კიდევ ორი ტური და სუპერ რინგი გადალახა. ოთოსთან ერთად ვაკარჩუკის გუნდში კიდევ სამი მომღერალია, მათ შორისაა ქართველი მიხეილ კილაძე. „გოლოს კრაინის“ ფინალი ივნისის პირველ რიცხვებში გაიმართება.

სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივი გაერთიანება „გეორგია“, ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი „იბერიელი“, ჟურნალ „საქართველოს“ რედაქცია და უკრაინაში მცხოვრები ჩვენი თანამემამულეები წარმატებებს უსურვებენ ქართველ შემსრულებლებს.

ანა სორდია

приймали співака. У минулому році Ото був запрошений на концерт, організований «Всеукраїнським суспільним об’єднанням Георгія» та грузинським культурно-освітнім центром «Іберієлі». Цей захід користується великою популярністю серед місцевих грузин і не тільки – він щорічно присвячується Дню незалежності Грузії. Ото Немсадзе також приймав участь у спільному музикальному проєкті грузинського та українського громадських телеканалів «10+10». Грузинський та український глядачі подивилися десять турів та прослухали пісні з кінофільмів, грузинський та український фольклор, ретро, рок та джаз.

На новорічному заході Грузинської діаспори грузинське та українське суспільство поближче познайомилися з Ото. За рекомендації грузинської діаспори, Ото став конкурсантом третього сезону «Голосу країни». Для нього головним було гідно представити Грузію закордоном, що він й зробив успішно – став одним з відомих та улюблених учасником найбільш популярного вокального шоу України. Не дивлячись на велику конкуренцію (у проєкті беруть участь співаки з України та інших країн) на цьому етапі Ото є одним із фаворитів «Голосу країни», після сліпого відбору він пройшов ще два тури та супер ринг. Разом з ним у команді Вакарчука ще три учасники, серед них – грузин, Міхеїл Кіладзе. Фінал «Голосу країни» відбудеться у перших числах червня.

Всеукраїнське суспільне об’єднання «Георгія», грузинський культурно-освітній центр «Іберієлі», редакція журналу «Сакартвело» бажають успіху грузинським виконавцям.

Ана Сордія

დონეცკში ქართველი მხატვრის ავთანდილ გურგენიძის ნამუშევრების გამოფენა გაიმართა

У ДОНЕЦЬКУ ПРОЙШЛА ВИСТАВКА РОБІТ ГРУЗИНСЬКОГО ХУДОЖНИКА АВТАНДІЛА ГУРГЕНІДЗЕ

З 11 квітня по 15 травня в готельному комплексі "Вікторія" відбулася виставка картин художника Автанділа Гургенідзе, яка носила символічну назву "Місто Д".

Це другий візит автора до Донецьку, перебування у якому залишає лише приємні враження. Саме тому він вирішив присвятити ці роботи шахтарському краю – місту Донецьку. На картинах Автанділа Гургенідзе можна побачити дим, який струменіє із труб, звивається у забавні візерунки, перетворюючись то у квітку, то у мереживну стрічку, то у серце. У картинах художника переважають теплі та яскраві тони – помаранчеві та небесно-блакитні. Донецьк на картинах грузинського художника наче світиться та переповнений позитивними емоціями. Привітати Автанділа з відкриттям виставки прибув й Донецький міський голова Олександр Лук'яненко.

11 აპრილს სასტუმრო კომპლექსმა „ვიქტორიამ“ ქართველი მხატვრის ავთანდილ გურგენიძის გამოფენას, სახელწოდებით „Город «Д»“ უმასპინძლა. ავტორის ეს უკვე მეორე ვიზიტი დონეცკში, აღნიშნულმა ქალაქმა მას სასიამოვნო შთაბეჭდილებები დაუტოვა, ამიტომ ქართველმა მხატვარმა თავისი ნამუშევრები სწორედ დონეცკს მიუძღვნა. ავთანდილ გურგენიძის ნახატებში ასახულია მიწებიდან ამომავალი, საინტერესო ფიგურებად ქცეული ბოლი. ნათელი და თბილი ფერებით გაჯერებული ქართველი მხატვრის ნამუშევრები ქალაქს მეტ სინათლეს და დადებით ემოციებს ჰმატებს.

ქართველი მხატვრის გამოფენის გახსნა ქალაქ დონეცკის გამგებელმა ალექსანდრ ლუკიანენკომ მიულოცა.

ავთანდილ გურგენიძის ნამუშევრების გამოფენის დათვალიერება 15 მაისამდე იყო შესაძლებელი.

FlyGeorgia
Генеральний
перевізник

Будинок
Офіцерів

18.05.2013

18:00

Асоціація Грузин України

При підтримці Посольства Грузії в Україні
та Міністерства Культури України
Представляє

IV Фестиваль Грузинської Культури
ქართული კულტურის ფესტივალი

Народний Ансамбль грузинських танців
"Іберіелі"

(художний керівник заслужений діяч мистецтв
України МАКА ЛОМСАДЗЕ)

Творчі Колективи грузинського культурного
центру

Гості Фестивалю

Театральний квартет
(Тбілісі, Грузія)

Ото Немсадзе
(Тбілісі, Грузія)

А також Гіоргі Чітаурі, Ладі Донгвані,
Шмагі Тагіашвілі, Кеті Шамугія та інші

Довідки за тел: +380973797029
www.iberieli.org info@iberieli.org

დონეცკის კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი „მზიური“

ДОНЕЦЬКИЙ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «МЗІУРІ»

ცენტრი დაარსდა 2013 წლის იანვარში. მისი დამფუძნებლები და მმართველობის წევრები არიან:
 ივანე გვეტაძე – კომპანია „გოროდსკოე სტრუქტურალტეკ“; დონეცკის საქალაქო საბჭოს დეპუტატი;
 იური წერეთელი – კორპორაცია „გორნიაკ-95“-ის გენერალური დირექტორი, მაკევეციის საქალაქო საბჭოს დეპუტატი;
 ზურაბ კვაჭაძე – საქართველოს გენერალური კონსული ქ. დონეცკში;
 გივი ეზუგბაია – შპს „კრასნოგოროვსკის აგროპროდუქტის“ დირექტორი;
 ვიტალი ყიფიანი – კერძო მეწარმე;
 ლერი ბერაძე – შპს „ბესნას“ დირექტორი;

Центр було засновано у січні 2013 року. Його засновниками та членами Ради правління є:
 Іван Гветадзе – компанія «Городское строительство», депутат Донецької міської ради;
 Юрій Церетелі – Генеральний директор корпорації «Горняк-95», депутат Макіївської міської ради;
 Зураб Квачадзе – Генеральний консул Грузії у Донецьку;
 Гіві Езугбая – Директор ТОВ «Красногоровський агропродукт»;
 Віталій Кіпіані – приватний підприємець;

სოსო ჭანტურიძე – „ლიბერტი კომპანის“ გენერალური დირექტორი, მაკევეციის საქალაქო საბჭოს დეპუტატი;
 ელდარ თაბაგარი – სავაჭრო სახლ „რიფის“ დირექტორი;
 მმართველობის საბჭოს თავმჯდომარე: ელდარ თაბაგარი;
 მოადგილეები: ნათია თაბაგარი, ვიტალი მულაძე;
 ამასთანავე შეიქმნა მმართველობის საბჭო, რომელიც დამფუძნებლების გარდა აერთიანებს ოლქში მოღვაწე ჩვენს სხვა ავტორიტეტულ თანამემამულეებს: (ჯემალ კასრაშვილი, თეიმურაზ გვეტაძე, თორნიკე სალია, ომარი მინინშვილი).

Лері Берадзе – Директор ТОВ «Бесна»;
 Сосо Чантурідзе – Генеральний директор Liberty Company, депутат Макіївської міської ради;
 Ельдар Табагари – Директор торгового дому «Ріф»;
 Голова Ради правління – Ельдар Табагари;
 Заступники – Натія Табагарі, Віталій Муладзе.
 Разом з тим, було створено Раду правління, яка окрім засновників об'єднує і інших наших авторитетних співвітчизників: (Джемал Касрашвілі, Теймураз Гветадзе, Торніке

ცენტრის ბაზაზე მოქმედებს ქართული საკვირაო სკოლა, სადაც ფუნქციონირებს ორი ჯგუფი: უმცროსი (6-დან 12 წლამდე), და უფროსი (13-დან 60 წლამდე). საერთო ჯამში სკოლაში დარეგისტრირებულია 25 უმცროსი ასაკის და 27 უფროსი ასაკის მსმენელი.

2012 წელს დაარსდა საცეკვაო ანსამბლი „გეორგია“, რომელსაც მზრუნველობას უწევს ქ. დონეცკში საქართველოს გენერალური საკონსულო და ცენტრი „მზიური“.

2012 წლის 23 დეკემბერს ქ. დონეცკში საქართველოს გენერალურმა საკონსულომ სასტუმრო „დონბას პალაცში“ გამართა საშობაო მიღება, სადაც დამსწრე საზოგადოების წინაშე საკონცერტო პროგრამით წარსდგა ანსამბლ „გეორგიას“ კოლექტივი და მაცურებელთა დიდი მოწონება დაიმსახურა. აღნიშნულ ღონისძიებას დაესწრნენ სათვისტომოების წარმომადგენლები სარკოვის, ლუგანსკის, ზაპოროჟიესა და დნეპროპეტროვსკის ოლქებიდან. სხენებულ ღონისძიებას დაესწრო საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი დიასპორის საკითხებში ბატონი კონსტანტინე სურგულაძე.

2013 წლის 10 მარტს ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრ „მზიურისა“ და ქართული ცეკვის ანსამბლ „ჯორჯიას“ აღსაზრდელებმა ქ. დონეცკში საქართველოს გენერალური საკონსულოს დახმარებით გამართეს დედის დღისადმი მიძღვნილი კონცერტი. ცენტრისა და ანსამბლის აღსაზრდელები მაცურებლების

სალია, ომარი მინიშვილი).

На базі центру діє грузинська недільна школа, де функціонує дві групи: Молодша (від 6-ти до 12-ти років) та старша (від 13-ти років). Загалом у школі зареєстровано 25 читачів молодшого віку та 27 старшого.

У 2012 році був заснований танцювальний ансамбль «Георгія», яке підтримують Генеральне консульство Грузії в Донецьку та центр «Мзіური».

23 грудня 2012 року, Генеральне консульство Грузії в Донецьку провела новорічний прийом у готелі Donbass Palace, де для гостей виступав колектив ансамблю «Георгія», здобувши прихильність глядача. На згаданому заході були присутні члени діаспори з Харківської, Луганської, Запорізької та Дніпропетровської областей та Державний Міністр Грузії у питаннях Діаспори, пан Костянтин Сургуладзе.

10 березня 2013 року вихованці Культурно-освітнього центру «Мзіური» та Ансамблю грузинських танців «Джорджія» за підтримки Генерального консульства Грузії у Донецьку провели концерт присвячений Дню матері. Вихованці центру та ансамблю

წინაშე წარსდგნენ თეატრალური ნომრებით, ლექსებით, სიმღერებით, შესრულებულ იქნა რამდენიმე საცეკვაო ნომერი. აღნიშნულ კონცერტს გენერალური საკონსულოს მოწვევით დაესწრო 300-მდე სტუმარი (უმრავლესობა ქართული დიასპორის წარმომადგენელი).

მიმდინარე წლის მაისის ბოლოს საქართველოს დამოუკიდებლობის დღესთან დაკავშირებით დონეცკში არსებული ქართული ანსამბლი „გეორგია“ გენერალური საკონსულოსა და ქ. დონეცკის მერიის ხელშეწყობით, დონეცკელი სოციალურად დაუცველი კატეგორიის ბავშვებისათვის (ბავშვთა სახლების, ინტერნატების აღსაზრდელებისათვის) გამართავს კონცერტს.

კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრმა „მზიურმა“, მიუხედავად თავისი არსებობის მცირე დროისა, ქ. დონეცკში საქართველოს გენერალურ საკონსულოსთან ერთად შესძლო ოლქში მცხოვრებ ქართველთა კონსოლიდირება და გვემავს ფართო კულტურულ-საგანმანათლებლო ღონისძიებების ჩატარებას (კონცერტები, კონკურსები). მიმდინარე წლის მაისის თვეში დაგეგმილია ცენტრის შესახებ სათანადო პოლიგრაფიული მასალის გამოცემა.

виступили перед глядачем театральними та танцювальними номерами, віршами та піснями. На згаданому заході, по запрошенню Генерального консульства Грузії в Донецьку були присутніми близько 300 гостей (більшість – представники грузинської діаспори).

У кінці травня цього року ансамбль грузинських танців «Георгія» за підтримки Генерального консульства та Мєрії м. Донецька, проведе концерт для соціально незахищених дітей (вихованців дитячих будинків, інтернатів).

Культурно-освітній центр «Мзіурі», не зважаючи на короткий строк свого існування, разом з Генеральним консульством Грузії у Донецьку, змогли консолідувати грузин, що проживають у області та планують проводити великі культурно-освітні заходи (концерти, конкурси). У травні цього року планується видання поліграфічного матеріалу про центр.

საგაგაფხულო ჩანახატი: ფიქრები ფრენის დროს.... ВЕСІННІЙ НАРИС: РОЗМІРКОВУВАННЯ В ПОЛЬОТІ...

მეგობრებო, დამეთანხმებით, ყველაზე სასიამოვნოა შემთხვევითი, მოულოდნელი დღესასწაულები, უცერად გაჩენილი ისევე, როგორც ადრეულ გაზაფხულზე გზის პირას აღმოცენებული ყვავილი. ასევე მოხდა ჩემი ყოველდღიური რუტინული აპრილის დასაწყისში, როცა ზარმა კივიდან თბილისში ერთდღიან მივლინებაში მიხმო, ყოველგვარი გეგმის, მომზადებისა და სამოსის შერჩევის გარეშე.

კივიდან თბილისში გაფრენის შესაძლო ვარიანტების არჩევის დრო საერთოდ არ იყო, ხვალვე უნდა გავრენილიყავი. გონება ამოცანის გადასაჭრელად მოიმართა და მყისიერად გავხსენი ელექტრონული ფოსტა – იქ კივი-თბილისი-კივის პირდაპირ რეისზე ცოტა ხნის წინ ქართული ავიაკომპანია „ფლაიჯორჯიასგან“ მიღებული სარეკლამო წინადადება მეგულებოდა. როგორც „გეორგიას“ ლუგანსკის საოლქო ორგანიზაციის ხელმძღვანელი, ჩემი კოლეგების მსგავსად, ხშირად ვიღებ ამგვარ წერილებს უკრაინისა და საქართველოს სატრანსპორტო კომპანიებისაგან, თუმცა სწორედ ეს წერილი გახლდათ ყველაზე საჭირო მოცემულ მომენტში. თბილისში გაფრენა იმავე საღამოს შემეძლო, და აი, 21 საათსა და 15 წუთზე უკვე ბორისპოლში ვარ, „ფლაიჯორჯიას“ თვითმფრინავში. არც ისე ხშირად დაფრინავ, ამიტომ ჩემთვის ყველაფერი საინტერესოა. ახალგაზრდა ლამაზი ბორტგამცილებლები

Погодьтеся, друзья, наименее приятными бывают святы случаи, раптові, несподівані – як ранньою-ранньою весною – знезапчека – квітка на узбіччі! Поглянеш і усміхнешся, і на серці тепло так стане: весна... Так трапилося і у моєму цілковито рутинному початку квітня, коли вечірній дзвінок із Києва покликав у одиоденне відрадження до Тбілісі: поза всіма планами, підготовками, роздумами про вбрання...

Часу на розкладання можливих варіантів перельоту з Києва до Тбілісі не було зовсім. Тобто летіти треба було вже завтра. Мозок відразу ж мобілізувався на виконання завдання, і я швидкома відкрила вхідну пошту своєї електронної скриньки – там була дуже доречна, нещодавно одержана рекламна пропозиція від грузинської авіакомпанії FlyGeorgia – інформація

про відкриття прямих рейсів Київ – Тбілісі – Київ. Як керівник Луганської обласної організації ВГО «Георгія» я, як і усі мої колеги з регіонів, регулярно одержую такі листи від транспортних компаній України та Грузії. Але саме цей лист був щонайдоречнішим. Вилетіти до Тбілісі я могла вже увечері того ж дня. І ось, о 21.15 я у Борисполі, на борту літака тієї самої FlyGeorgia. Я літаю не дуже часто, і тому у польоті мені цікаво все. Молоді красиві стюарти та стюардеси в стильній червоно-білій уніформі (я їх попросила подарувати на пам'ять фотоаграф), капітан екіпажу, що звертався до пасажирів по мережі, інформуючи нас про погоду, висоту польоту, швидкість. Доволі ситна та різноманітна вечеря/сніданок на борту. Ніби все, як зазвичай, але... Чи то від настрою, від радощі майбутньої зустрічі з улюбленим містом, чи то від того, що все так гарно укладалося в ланцюжок подій – якось так легко ми опинилися у Тбілісі! Усього трохи більше двох годин – і ми вже аплодували екіпажеві за відмінно виконану роботу в небі.

Друзі мої, весінній Тбілісі чудовий! Особливо враховуючи, що Київ я залишала зі снігом та грязюкою від поталих заметів. А тут – оаза тепла, сонця та квітів.

გემოვნებით შესრულებულ თეთრ-წითელ უნიფორმებში (ფოტოავტოგრაფის ჩუქებაც კი ვთხოვე სამახსოვროდ), ეკიპაჟის კაპიტანი, რომელიც მგზავრებს ინფორმაციას აწვდიდა ამინდის, ფრენის სიჩქარის შესახებ. საკმაოდ ნოყიერი და მრავალფეროვანი ვახშამი. თითქოს ყველაფერი ისეა, როგორც უნდა იყოს, მაგრამ... არ ვიცი, ალბათ განწყობის ან იმ სიხარულის გამო, რომელიც საყვარელ ქალაქთან შეხვედრის დროს მელოდა, ანდა იმის გამო, რომ ყველაფერი ისე კარგად ჩაჯდა მოვლენათა ჯაჭვში, ალბათ ამის გამო აღმოვჩნდი ასე ადვილად და მალე თბილისში. ორ საათზე ოდნავ მეტი და ჩვენ უკვე ტაშს ვუკრავდით ეკიპაჟს შესანიშნავად შესრულებული სამუშაოსათვის.

ჩემი მეგობრებო, გაზაფხულის თბილისი შესანიშნავია! განსაკუთრებით თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ თოვლიანი და ტალახიანი კიევი დავტოვე. აქ კი სითბოს, მზისა და ყვავილების თაზისი დამხვდა. ჩემი დიდი ხნის ოცნებაც ახდა: საქმეები ისე მოვაგვარე, რომ ძველი ქალაქის ქუჩებში სახეტილოდ საკმარისი დრო დამრჩა. „И Нарикала здесь стоит, как память прошлых тяжких бед, твою главу венчая сединой...» -

გახსოვთ სიმღერა თბილისზე, ერთ დროს საქართველოს საეზიბიტო ბარათი? – ვკითხე ჩემს შემთხვევით მეგზურს, კოლეგას კიევიდან, შესანიშნავ გოგოს, სახელად ინას, რომელიც პირველად სტუმრობდა საქართველოს და მოხოვა, ერთად გაგვესიონა. მიპასუხა, – არაო. არა უშავს, ახალი თაობა და ის საკუთარ თბილისს, სულ სხვა საქართველოს, აღმოაჩენს აუცილებლად.

ნარიყალაზე ავედით, დავტკბით ქართლის დედის დიდებულებით, მეტეხიდან მტკვარს გადავხედეთ, რუსთაველზე მოვაჭრეებს გავესაუბრეთ. გაზაფხულის მზის შუქის გამო თვალმუჭუტულებმა დავათალიერეთ ყველა მხრიდან წმინდა გიორგის ოქროდ მოვლვარე ქანდაკება, რომელიც მაღლიდან დაჰყურებს თბილისს. თავისუფლების მოედნის რესტავრაცია აქტიურად მიმდინარეობს – აქ სილაღე და თავისუფლებაა ირგვლივ.

დავიკარგეთ და ძველი ქალაქის ყველაზე ვიწრო ქუჩებში აღმოვჩნდით. გავვიხარდა კიდევ, მივხვდით, რომ აქ სპეციალურად არაფერს მოგვიყვანდა.

პარლამენტის ყოფილ შენობასთან გაზეთების გამყიდველი მოხუცი კაცი დიდხანს გვიყვებოდა, რომ თავის დროზე მასწავლებლებისთვის გაზეთს გამოცემდა და კიევშიც ნამყოფი იყო. გვთხოვა, საღამო გადაგვეცა კიეველებისთვის – იქნებ, კიევში ასხოვთ ეს კაცი? მეტროსთან პატარა სკვერში მსხდომმა ორმა ხნიერმა ქალბატონმა მოგვითხრა, თუ რამდენი რამე აკავშირებთ უკრაინასთან. ისე გამითბო გული ამ საუბარმა, ქართული გუწრფელობით, თბილისური გაზაფხულით...

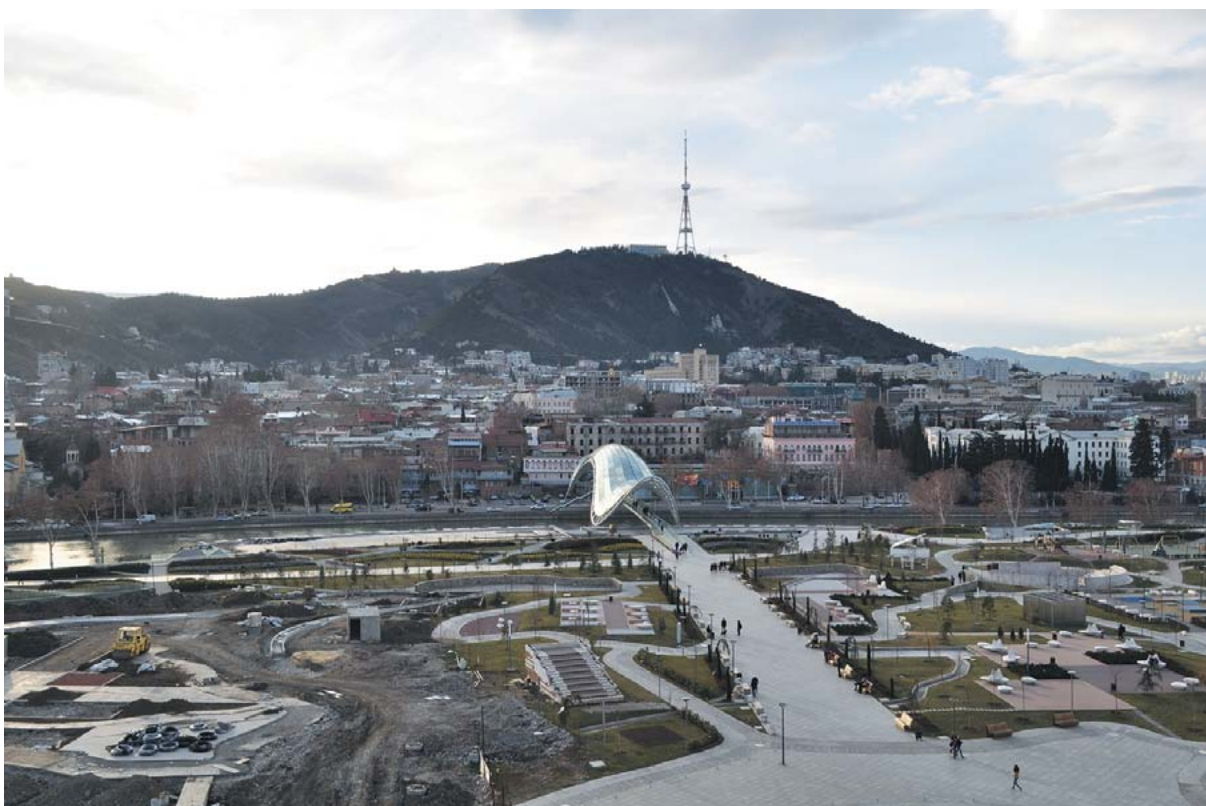
სასტუმრო Holiday Inn-ისკენ გზად შევეფეთეთ ქორწინების სახლს, გავიხუმრეთ კიდევ, რომ ეს ჩემს თანამგზავრ ინასათვის ნიშანდობლივია.

რა თქმა უნდა, სტუმრობა საქართველოში ვერ ჩაივლის ხვავიანი ქართული სუფრის გარეშე? ეს არ შეიძლება მოხდეს იმიტომ, რომ ეს არასდროს შეიძლება მოხდეს, – მგონი ასე

Збулася моя давня мрія: справи улаштувалися таким чином, що було достатньо часу побродити-поблукати вуличками старого міста. «И Нарикала здесь стоит, как память прошлых тяжких бед, твою главу венчая сединой...» - пам'ятаєте пісню «Тбілісо», колись у радянські часи – візитну картку Грузії? Я спитала у своєї випадкової попутниці – колеги з Києва, молоді гарної дівчини на ім'я Інна, яка вперше відвідала Грузію і попросила мене побродити разом з нею – чи знає вона цю пісню?Сказала, ні... Що ж, невелике лихо. Це – нове покоління, і воно відкриває свою особисту, вже іншу Грузію.

Ми відвідали Нарикала, помилувалися величчю Матері Грузії, постояли над Курою в Метехі, поспілкувалися з торгівцями на проспекті Шота Руставелі, шутилися від весіннього сонця, розглядаючи з усіх боків Святого Георгія – Побідоносця, що виблискував золотом та з висоти свого постаменту споглядав на Тбілісі. На повний хід іде реставрація площі Свободи – тут так легко дихається, світло і просторо! Ми заблукали і потрапили у найвужчі вулички старого міста, зрадівши від цього і розуміючи, що навмисне нас би сюди не привели. Біля колишньої будівлі Парламенту старий торговець газетами довго розповідав нам про те, що свого часу він видавав газету для вчителів і бував у Києві, просив передати привіт киянам – можливо, пам'ятають його? А у невеличкому сквері біля метро дві грузинки похилого віку, що сиділи на лавці, навперебій почали нам розповідати, як багато їх пов'язує з Україною. І так було тепло від цих розмов, від душевної грузинської щедрості, від тбіліської весни...Вже на шляху до готелю Holiday Inn, з яким у авіакомпанії FlyGeorgia є спільний проект (туристів, що прилітають до Тбілісі рейсами FlyGeorgia, поселяють у комфортабельних номерах Holiday Inn), ми буквально наштотхнулися на будівлю РАГСу та, пошуткувавши, визнали, що для моєї супутниці Інни – це – знамення! І, звичайно ж, чи може обійтися поїздка до Грузії без грузинського щедрого застілля? Цього не може бути, тому що цього не може бути ніколи – так, здається, казав

ბრძანა კლასიკოსმა. მეგობრებო! ისეთი ხინკალი, როგორსაც საქართველოში ამზადებენ, არსად მიჭამია. ნამდვილად, რაც ეხება კერძებს, საქართველოში იმ იმედით მივფრინავდი, რომ თავი კარგი გულსართითა და არომატული წვენიტ სავსე ცომის ამ უჩვეულო ტომრებით გამეხარებინა. ჩვენმა მძღოლმა, ქუთაისელმა ლადომ, ჩემს შეთავაზებაზე ხინკალი გადაეღო, თქვა, — სახლიდან ხინკლის უჭმელად არ გავდივარო. ძველი თბილისის ამ რესტორანში, გოგირდის აბანოებთან, ძალიან ლამაზი ხაჭაპური ვნახე — ის ჩვენს მეზობელ მაგიდასთან მსხდომ ქართველებს მიაართევს. როცა ნებართვა ვთხოვე, გადამეღო ფოტო ხაჭაპურისათვის, ეგრევე პასუხად: რა თქმა უნდა, შეიძლება, ჩვენ ახლავე ავიღებთ ამ მშვენიერ ხაჭაპურს, ბევრ ხორცს, ღვინოს და შემოგიერთდებით თქვენ, ჩვენს სტუმრებსო!

ჩემი თბილისური დღე სასტუმროს მე-15 სართულზე დასრულდა. ვიდრეც ფანჯარასთან, ვუყურებდი ღამის თბილისს და უკვე მენატრებოდა ეს ქალაქი, რომელსაც უკვე ხვალ დილით უნდა დავმშვიდობებოდი. გამთენიისას კი — სასტუმროს მისაღებში შეკრების ფუსფუსი, „ბრექფასტ-ბოქსების“ მიღება, აეროპორტში გამგზავრება, ისევ თვითმფრინავი. სხვა ბორტგამცილებლები, თუმცა ასევე ძალიან კარგი, ლამაზი და კეთილგანწყობილი. მადლობა „ფლაიჯორჯიას“, მადლობა თბილისს, მადლობა ჩემს მეგობარს და კოლეგას ბესიკ შამუგიას სადამოს მოულოდნელი ზარისათვის და თბილისში ერთდღიანი ვიზიტისათვის, მადლობა დღესასწაულისათვის, რომელიც მუდამ დარჩება ჩემს გულში.

სვეტლანა კოპტილინა

კლასიკ? Друзі, таких хінкалі, як готують у Грузії, я не їла ніде! По суті, що до їжі, у Грузію я їхала з надією потішити себе цими чудовими мішечками з тіста, наповненими ароматним м'ясним соком і ніжним фаршем. За столом наш водій Ладом, кутаїсець, на мою пропозицію взяти у мене блюдо з хінкалі сказав: «Я не йду з дому вранці, якщо не поїм хінкалі». У цьому ресторані в старому Тбілісі, поряд із сірчаними банями, я побачила дуже красивий хачапурі – його подали грузинам за сусіднім столом. Тільки-но я попросила дозволу сфотографувати цю красоту, як у відповідь пролунало: «Авжеж, можна! Ми зараз візьмемо цей прекрасний хачапурі, багато м'яса і вина та з'єднаймося з вами – нашими гостями – за одним столом!».

Мій тбіліський день закінчився у номері на 15-му поверсі з видом на місто. Я стояла біля вікна, дивилася на нічний Тбілісі і вже сумувала за цим містом, з яким назавтра вранці мала розстатися. А на світанку – суєта зборів у холі готелю, отримання breakfast-box, переїзд до аеропорту, знову борт літака. Стюардеси і стюарти були вже інші, але такі ж милі, красиві та доброзичливі. Спасибі FlyGeorgia, спасибі Тбілісі, спасибі моєму другу і колезі Бесіку Шамугія за той неочікуваний вечірній дзвінок і за доручення злітати на один день до Грузії – свято, яке назавжди залишиться у одному з куточків мого серця.

Світлана Коптіліна

FlyGeorgia

რეგულარული რეისები კიევი-თბილისის მიმართულებით

РЕГУЛЯРНІ РЕЙСИ МІЖ КИЄВОМ ТА ТБІЛІСІ

¹ **დავათის სტელა** – დუშეთის მუნიციპალიტეტში სოფელ დავათში მდებარე ქვაჯვარზე გამოსახული ბარელიეფია რომლის ერთ ნაწილზე დატანილია შემდეგი ტიპის გამოსახულება: ორ მთავარანგელოზს მიქაელსა და გაბრიელს ხელთ უპყრიათ ეტრათი რომელზეც ნაკაწრი სახით შესრულებულია ქართული ასომთავრული ანბანი. ესაა პირველი ანბანი რომელმაც ჩვენამდე მოაღწია. მეცნიერთა აზრით დავათის სტელა შესრულებულია IV საუკუნეში, დაახლოებით 367 წელს. თუ დააკვირდებით სურათს შეამჩნევთ შემდეგ ასოებზე კ, ტ და ჳ-ზე ქარაგმას.

რ. რამიშვილის აზრით ეს სხვა არაფერია თუ არა შესაბამისი ციფრი $5000+300+20=5320$. თუ გავითვალისწინებთ იმას რომ ქართულ სახელმწიფოს დაარსებამ ძვ. წ. 284 წელს მიიჩნევენ ხოლო ქრისტემდე კი 5604 წელი მოითვლება, სავარაუდოა რომ დავათის სტელაზე მინიშნებული რიცხვი 5320 სხვა არაფერია თუ არა $5604-284=5320$

¹ **СТЕЛА ДАВАТИ** — це знайдений в Душетському муніципалітеті, в селі Даваті, Грузія, кам'яний барельєф. На барельєфі зображено двох архангелів — Михаїла і Гавриїла, які тримають посередині пергамент з зображенням давнього грузинського алфавіту — Асомтаврулі (заголовне). Це перше зображення алфавіту, який дійшов до наших днів.

Степа Даваті датується IV—VI століттями н. е. На трьох буквах კ (K), ტ (T), та ჳ (Ч) є вказівка у вигляді знаку. Р. Рамішвілі вважав, що це відповідає певним числам. 5000, 300 та 20 тобто = 5320 (числа у давньогрузинських текстах позначались буквами). Враховуючи, що літочислення світу по біблії обчислюється від 5604 року до н. е., отримуємо $5604-5320=284$ рік до н. е. Саме 284 рік до н. е. вважається датою створення грузинського алфавіту царем Фарнавазом

საქართველო **საქართველო**

#1 (14) 2013

პროექტის ავტორი: Автор проекту
ბესიკ შამუგია Бесік Шамугія

რედაქტორი: Редактор:
დავით თოდუა Давид Тодуа

ნომერზე მუშაობდნენ: Над номером працювали:
სოსო ჩოჩია Сосо Чочія
დავით კურტანიძე Давіт Куртанідзе
ანა სორდია Ана Сордія
ნიკა სიმონია Ніка Сімонія
მალხაზ ჭკადუა Малхаз Чкадуа

თარგმანი: Переклади:
კონსტანტინე ალანია Костянтин Аланія
დავით თოდუა Давид Тодуა
დავით კურტანიძე Давіт Куртанідзе
ნიკა სიმონია Ніка Сімонія

დიზაინი: Дизайн:
და კომპიუტერული უზრუნველყოფა та комп'ютерне забезпечення
დავით კურტანიძე Давіт Куртанідзе

ჟურნალის რედაქცია მადლობას უხდის ელენა კოვტუნს Редакція журналу висловлює вдячність
ფოტოსურათების მოწოდებისათვის Олені Ковтун за надані фотографії

